

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.

Andra Kammaren

N:o 7.

Tisdagen den 31 maj.

kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 1 och 2.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden, n:o 7 a, med anledning af åtskilliga förslag angående de kongl. teatrarne;

n:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ersättning till förre fanjunkaren Carl Ulrik Bergstedt för omkostnader, dem han såsom innehafvare på lön af sergeantsbostället Luggavi n:o 1 i Örebro län fått vidkännas för boställets deltagande i ett vattenafledningsföretag;

n:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af hospitalslägenheterna Åhus n:is 9 och 10 a i Kristianstads län;

n:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter målaren Per Adolf Stockenberg från Sundsvall;

n:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Erska Öster- och Bergsgården i Elfsborgs län;

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en del af Tånga hed samt försäljningssummans användande till inköp af nytt skjutfält för göta artilleriregemente vid Remmene i vestergötland;

n:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om egande- och dispositionsrätten till sådant under bruk skatteköpt hemman, till hvilket bruksegaren från åbon inköpt åborätten:

n:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af indragna militiebostället $\frac{1}{16}$ mantal Skälö i Kopparbergs län; och

n:o 25, i anledning af väckt motion om befrielse för rusthållarne vid andra lifgrenadierregementet att bekosta exercisammunition.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Onsdagen den 1 juni

kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 25 nästlidna maj.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
statsutskottets utlåtanden n:is 7 a, 18, 19, 20, 21, 22, 23,
24 och 25.

§ 3.

Föredrogos, hvar efter annat, och biföllos statsutskottets
utlåtande och memorial

n:o 16, angående riksgäldskontorets förvaltning under den
tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäg-
tige i nämnda kontor; och

n:o 17, om anvisande af de i regeringsformens 63 § före-
skrifna kreditivsummor.

§ 4.

Likaledes biföllos lagutskottets härefter föredragna utlåtande
n:o 4, i anledning af väckta motioner om ändringar i strafflagen
den 16 februari 1864.

§ 5.

I ordningen förekom härefter lagutskottets utlåtande n:o 5,
i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 57 i förord- *Angående*
ningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862. *ändring i § 57*
i förordningen
om kommunal-
styrelse å lan-
det den 21
mars 1862.

I en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 39, hade
herr *S. M. Olsson* i Sörnäs föreslagit, att sista momentet af om-
förmälda lagparagraf måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Jordegare eller boställsinnehafvare, som åt landbo eller
arrendator upplåtit jord eller boställe, är för erläggande af kom-
munalutskylder därför befriad, enär dessa utskylder enligt 1 mom.
i denna paragraf skola af brukaren erläggas; saknar arrendator
eller landbo tillgång till kommunalutskyldernas erläggande, åliger
egaren att de samma betala.»

Utskottet hemställde emellertid, att förevarande motion icke
måtte vinna Riksdagens bifall.

Ang. ändring
i § 57 i för-
ordningen om
kommunalsty-
relse på landet
den 21 mars
1862.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *Anderson* i Tenhult, *Smedberg*, *Andersson* i Helgesta, *Andersson* i Nöbbelöf och *Svensson* i Lösen.

Efter föredragning af ärendet anförde:

(Forts.)

Herr *Anderson* i Tenhult: Som man finner af utskottets betänkande, har jag varit med bland dem, som reserverat sig mot detsamma. I likhet med motionären har jag nemligen ansett att den, som på arrende upplåter jord åt annan, bör i sista hand ansvara för de utskylder till kommunen, som utgå af jorden. Det vanligaste är att upplåtaren skaffar sig säkerhet för arrendet genom borgens ställande eller på annat sätt och är ej någon sådan säkerhet lemnad, så har ju jordegaren en säkerhet i arrendatorns lösören och andra tillgångar. Då det nu icke är kommunen utan jordegaren, som utlemnar jorden på arrende, och kommunen följaktligen icke kan iakttaga nödig försigtighet vid valet af arrendator, så synes det icke vara mer än billigt, att kommunen får hålla sig till jordegaren för att utfå hvad som arrendatorn icke kunnat erlægga.

På dessa skäl har jag inom utskottet tillstyrkt bifall till motionen, och jag tager mig äfven här friheten att yrka bifall till densamma.

Herr *Olsson* i Sörnäs: Herr talman! Då den förre talaren besvarat förra delen af betänkandet, så skall jag endast be att få till frågans belysning yttra några ord. Utskottet säger i sitt betänkande, att obilligheten af ett sådant stadgande, som jag föreslagit, »framträder ännu skarpare, då man besinnar, att arrendatorn möjligen med de honom för egendomen tillkommande röster bidragit till beslutande af de utgifter, för hvilkas betäckande utskylderna blifvit påförda». Med anledning häraf ber jag få uppläsa några rader i ett arrendekontrakt, som jag här har till hands och der det i en punkt heter: »Hemmanet tillkommande rösträtt vid prestval, kyrko- och kommunalstämmor och alla öfriga sammanträden, då jorden lägges till grund för röstberäkningen, frånkänner sig arrendatorn härmed och tillagnar denna rösträtt utslutande bruksegaren eller dess ombud.» Jag skall nu icke inlåta mig på frågan huru vida en sådan öfverlåtelse af rösträtten är laglig eller icke, men hvad jag vet är, att det icke alls är ovanligt att jordegare förbehålla sig en dylik rättighet, och att följaktligen arrendatorerna icke heller ansett sig berättigade att på kommunal- eller kyrkostämman deltaga i ärendenas behandling, utan har denna rättighet helt och hållet förblifvit hos jordegaren. I dylika fall blir obilligheten af det nuvarande lagstadgandet att jordegaren ej behöfver svara för de utskylder, som arrendatorn ej kunnat erlægga, ännu mera i ögonen fallande. Jag tror såle-

des att en ändring i lagen, sådan den jag nu föreslagit, är fullt befogad, men som jag ej har någon förhoppning, att mitt förslag denna gång skall gå i genom, isynnerhet som ingen från Första kammaren reserverat sig emot utskottets betänkande, skall jag icke förlänga diskussionen. Men det vill jag tillägga, att nog förefaller det något besynnerligt, att utskottet nu framkommit med ett sådant utlåtande, då, efter hvad jag har mig bekant, utskottet förra riksdagen hade tillstyrkt min då i frågan väckta motion, hvilken var af alldeles samma innehåll som den nu föreliggande, ehuru frågan då ej hann komma under Riksdagens behandling.

Jag skall emellertid be att få yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Zachrison: Såsom af utskottets betänkande synes, har utskottet ansett obilligt, att jordegaren skulle ansvara för arrendatorns utskylder, förnämligast på grund deraf, att jordegaren i de flesta fall gör en förlust, om arrendatorn icke kan utgöra sitt arrende. Utskottet har dessutom såsom skäl för afslag å den gjorda framställningen anfört, att det förefölle så mycket mera obilligt att pålägga jordegaren ett sådant ansvar, som arrendatorn sjelf genom sin rösträtt på kommunalstämma möjligen kunnat bidra till beslutande af de utgifter, för hvilkas betäckande utskylderna påförts. Det har visserligen här anmärkts, att i ett uppgifvet fall i arrendekontrakt förekomme den bestämmelsen, att jordegaren förbehölle sig rösträtten för fastigheten; men då arrendatorn enligt lag har befogenhet utöfva denna rösträtt, torde det sålunda angifna fallet få anses höra till undantagen.

På dessa grunder anhåller jag, att motionen må lemnas utan afseende.

Herr Folke Andersson: Herr talman! Då jag är reservant i denna fråga, skall jag be att få säga några ord. Det kan icke förnekas att en jordegare kan antaga en arrendator, som är nästan utblottad, när han tillträder sitt arrende, men icke dess mindre såsom sådan eger ett stort röstetal inom kommunen och således kan hafva beslutanderätt kanske öfver de fleste och i saker såsom byggnader m. m., hvilka kunna komma i synnerhet jordegaren till godo, ehuru de öfrige inom kommunen få bidra till största delen af kostnaderna deraf. Jag kan för min del under sådan förutsättning ej annat än finna det framställda förslaget till hufvudsyftet rättvist, i synnerhet som jordegaren har förmånsrätt för sitt arrende. Då kunde det icke vara mer än billigt att det ålåg honom betala arrendatorns kommunalutskylder, helst det eller de ändamål, hvarför utskylderna utgå, kunna på sätt jag anmärkt lända till fördel äfven för jordegaren. Jag yrkar deraf, oaktadt dess möjliga brister, bifall till motionen och afslag å utskottets förslag.

Ang. ändring i § 57 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

(Forts.)

*Angående
ändring i § 57
förordningen
om kommunalstyrelse på
landet den 21
mars 1862.*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, blef med afslag å utskottets hemställan, herr S. M. Olssons ifrågavarande motion af kammaren af bifallen.

§ 6.

Föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 17 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875.

I detta utlåtande hemställde utskottet, att Riksdagen ville, med hufvudsakligt bifall till berörda, inom Första Kammaren af herr *H. Claesson*, under n:o 7 väckta motion, för sin del antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse af 17 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875.

Häri genom förordnas, att 17 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom skall erhålla följande ändrade lydelse:

För hvart ting å landet skall inom en månad efter tingets afslutande och för hvarje månad i stad inom åtta dagar efter månadens slut förteckning å beviljade lagfarter, upptagande fångtet och vid köp jemväl köpeskillingen, af domaren å landet och af rätten i stad insändas till Konungens befallningshafvande, som har att ofördröjligen genom tryck kungöra förteckningen så som med bemälda myndighets kungörelser vanligen förfares; och skall sådan af domaren å landet upprättad förteckning i tingslagets kyrkor offentligt uppläsas.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Lundberg: Det torde med fog kunna anmärkas mot föreliggande lagförslag, att då deri stadgas, dels att genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes försorg lagfartsförteckning skall kungöras såsom med bemälda myndighets kungörelser vanligen förfares och väl följaktligen uppläsas i alla länets kyrkor, dels ock att sådan af domaren på landet upprättad förteckning skall offentligt uppläsas i tingslagets kyrkor, förslaget innebär en motsägelse. För min del anser jag, att det varit riktigare att borttaga bestämmelsen om lagfartsförteckningars kungörande på sätt som med Kongl. Maj:ts befallningshafvandes kungörelser eller föreskrifter om lagfartsförteckningarnes uppläsande i länets alla kyrkor vanligen förfares, samt att beträffande lagfartsförteckningar för städerna, meddelas likartadt stadgande, som föreslagits i afseende å landet, Jag kan vid sådant förhållande icke gilla att föreliggande lagförslaget antages, men jag vill ej deremot framställa något yrkande, helst icke någon reservation inom utskottet förekommit.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Till afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

Kongl. Maj:t hade föreslagit:

att Riksdagen — med godkännande af vissa i statsrådsprotokollet den 25 april 1887 omförmälda grunder för organisation af en fästningsartilleribataljon å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg jemte hvad som dervid föreslagits beträffande personalens afföring — måtte till genomförande af den del af bataljonens organisation, som enligt samma protokoll skulle ega rum under år 1888, anvisa, utöfver de för svea artilleriregementes tre fästningskompanier och ett fästningskompani vid göta artilleriregemente jemte befäl samt till arfvode åt kommandant och placemajor å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg nu anslagna medel, jemväl 10,400 kronor af reservartilleriets anslag samt såsom nytt anslag 86,400 kronor;

att sistnämnda anslagsbelopp, under benämning »fästningsartilleribataljonen å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg», måtte uppföras under fjerde hufvudtiteln såsom *reservationsanslag* näst efter anslaget till fältartilleriet; samt

att de besparingar, som under uppsättningstiden kunde å de för fästningsartilleribataljonen sålunda afsedda medel beredas, finge i likhet med hvad förut vid uppsättning af nya trupper varit medgifvet, af Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter.

Utskottet hemställde emellertid, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Häremot hade inom utskottet reservation afgifvits af herrar grefve *G. Sparre*, friherre *F. von Essen*, *H. P. P. Tamm*, *N. Fosser*, friherre *B. A. Leijonhufvud*, grefve *E. C. A. Piper*, grefve *W. G. Hamilton*, friherre *R. von Kræmer* och *C. R. F. von Baumgarten* hvilka yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Thestrup: Det torde visserligen och med skäl anses såsom en särdeles otacksam uppgift att försvara Kongl. Maj:ts framställning i förevarande punkt, vid det förhållande att samtliga denna kammares ledamöter af statsutskottet, hvilka deltagit i ären-

Angående anslag till en fästningsartilleribataljon å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg.

Angående an- dets behandling utan meningsskiljaktighet bidragit till det för-
slag till en slag som framlagts; men icke förty skall jag, som finner det
fästningsar- förevarande anslaget vara ett af de viktigaste, att icke säga det
tilleribataljon alla viktigaste af samtliga anslag under fjerde hufvudtiteln,
ä Vaxholm— tillåta mig hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts framställning,
Oskar- tillåta mig hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts framställning,
Fredriksborg. sådan den formulerats i reservanternas förslag.
(Forts.)

Statsutskottet har såsom skäl för sitt afstyrkande anført, att »enär 1884, 1885 och 1886 årens Riksdagar afslagit af Kongl. Maj:t för dem framlagda förslag, i hufvudsakliga delar öfverensstämmande med det nu föreliggande, samt några nya skäl till bifall icke blifvit af Kongl. Maj:t nu förebragta, utan fastmer den brydsamma ekonomiska ställningen i landet gifver ökadt stöd åt den uppfattningen att icke höja de till fjerde hufvudtiteln nu utgående betydande anslag genom nya, dyrbara organisationers införande», hemställer utskottet om afslag. Det första skälet eller att 3 föregående Riksdagar afslagit Kongl. Maj:ts likartade framställningar, anser jag för min del icke tillfyllestgörande för förslagets förkastande. Tvärt om anser jag den omständigheten, att regeringen, oakadt dess framställningar i detta hänseende flera gånger förkastats, likväl under förevarande förhållanden, med ganska tvifvelaktig utsigt till framgång, åter framlagt samma förslag, bevisa, att regeringen fäster särdeles vikt dervid och anser den föreslagna organisationens genomförande vara af stor betydelse. Att regeringen då ånyo framlägger förslaget är i min tanke fullt riktigt, och jag håller före, att regeringen, derest den under sådana förhållanden underlåtit att göra detta, skulle ådragit sig ett icke obefogadt klander.

Hvad vidare beträffar utskottets uppgift, att inga nya skäl för bifall blifvit förebragta, anser jag vi kunna vara försynen tacksamme dertför, att vi icke på ett mera effektivt och hårdhänt sätt än genom Kongl. Maj:ts propositioner bibragts insigt om den nuvarande organisationens bristfällighet.

Det viktigaste skälet för utskottets förslag torde sålunda vara den brydsamma ekonomiska ställningen i landet. Jag är den förste att medgifva, att så är förhållandet, och jag anser dertför äfven, att inga andra nya anslag å den ena eller den andra hufvudtiteln böra ifrågakomma än sådana, som äro af oundgängligt behof föranledda. Härtill räknar jag föreliggande anslag, och jag torde i denna min åsigt få understöd af alla dem inom kammaren, hvilka tagit närmare kännedom om herr general-fälttygmästarens och chefens för artilleriet upprepade framställningar om behofvet af föreliggande anslag samt herr statsrådet och chefens för landtförsvarsdepartementet vid särskilda tillfällen derom till statsrådsprotokollet afgifna yttranden. Vigten för artilleriet och derigenom för försvaret i dess helhet af den föreslagna organisationens genomförande samt vådan och olägenheterna af ett längre uppskof dermed, hafva under föregående års

riksdag af herr krigsministern i hans i denna kammare då af-
 gifna sakrika, uttömmande och enligt mitt förmenande fullt öfver-
 tygande yttrande i frågan blifvit så till fullo ådagalagda, att jag
 endast tillåter mig åberopa detsamma såsom stöd för min upp-
 fattning om vigten af ifrågavarande anslags behof.

Också har hvarken emot behofvet af den föreslagna nya
 organisationen eller emot det åskade beloppets storlek någon an-
 märkning blifvit inom utskottet framställd; och då jag fortfarande
 anser förslaget vara af största vikt och att frågan, icke uteslu-
 tande i dess egenskap af penningefråga bör behandlas och afgö-
 ras, vidhåller jag mitt yrkande om afslag på utskottets hemställan
 och bifall till reservanternas förslag.

Herr Nordenfelt: Fullt erkännande den offervillighet,
 som Riksdagen under de senare åren låtit artilleriet röna och hvar-
 igenom fältartilleriet nu står nästan färdigt, åtminstone om ett
 par år, med nya och synnerligen lyckligt valda kanoner, ber jag
 dock få framhålla, att artilleriet består icke blott af fästnings-
 artilleri, utan af trenne särskilda delar, nemligen fält- positions-
 och fästningsartilleri. Det är således icke nog att tillgodose blott
 det ena af dessa vapenslag; äfven de andra måste få sin del.
 Till vapnet hör icke blott materiel, utan äfven personal. Fält-
 artilleriet har nu fått sin utveckling, ty därför erforderlig perso-
 nal fans redan förut. Fästningsartilleriet, hvarom nu är fråga,
 och hvartill jemväl fästningarne höra, har äfven i afseende å
 materiel fått sin utveckling. Samma förhållande är äfven med
 positionsartilleriet, hvars materiel redan länge funnits. Men nu
 har man uppgjort en beräkning öfver hvad som ytterligare kan
 behöfvas för dessa tvenne vapenslags utveckling, enär därför
 saknas personal, och dervid funnit, att anslagsbehofvet för så-
 dant ändamål stiger till omkring 3 millioner. Som positions-
 artilleriet hittills fått sin utveckling endast i afseende på materie-
 len, då såsom herrarne veta största delen af därför beräknade
 anslag redan blifvit beviljad, men helt och hållet är i saknad
 af personal, skulle man kunna tycka, att det artilleri, som har
 endast materiel, men ingen personal, borde vara det första, som
 skulle få sig särskild personal tilldelad. Men Kongl. Maj:t har
 troligen haft det skälet att nu icke framlägga förslag dertill, att
 detta är mycket dyrt. Sålunda har Kongl. Maj:t icke ansett sig
 nu kunna framställa förslag till fullständigt ordnande af dessa
 båda artillerislag, som återstå, utan, såsom det står i statsråds-
 protokollet, ansett nödigt att, för att i första hand betrygga
 Stockholms försvar, tillse det fästningsartilleriet med den materiel,
 som nu finnes, måtte få en tillräcklig och väl organiserad perso-
 nal. Det är icke små siffror i afseende på fästningsartilleripje-
 sernas antal, för hvilket personal här är i fråga. På Vaxholm—
 Oscar-Fredriksborg finnas nemligen 252 stycken mer eller min-

Angående an-
 slag till en
 fästnings ar-
 tilleribataljon
 på Vaxholm—
 Oskar-
 Fredriksborg.
 (Forts.)

Angående an-
slag till en
fästningsar-
tilleribataljon
å Vaxholm—
Oskar-
Fredriksborg.
(Forts.)

dre krigsdugliga, men dock såsom sådana upptagna kanoner. Af dessa utgöra 13 stycken stora pansarbrytande kanoner. Man kan få en föreställning om, hvilken mängd personer erfordras för att sköta dessa kanoner, då för serverande af blott *en* sådan pjes erfordras 10 man utom alla dem, som hafva att framskaffa de till dessa kanoner hörande stora laddningar och projektiler.

Äfven andra större pjeser, såsom bombkanoner, finnas der. Deras antal utgör 118 stycken och fordrar således en stor servis.

Man bör således lätt kunna förstå, att den personal, som nu finnes för dessa kanoners betjening, nemligen tre fästningskompanier af svea och ett af göta artilleri med 50 man i hvarje kompani, icke är tillräcklig att sköta dessa vapen. Derför har Kongl. Maj:t nu framlagt ett förslag att få tillräckligt manskap till de nu befintliga pjeserna samt att få detta manskap så organiseradt, att det skulle utgöra ett särskildt vapenslag inom artilleriet. Det kan väl tyckas att samma sätt, som hittills användts, fortfarande skulle kunna tillämpas eller att kommendera trupp och befäl från olika regementen för dessa pjesers skötsel. Men som dylik skötsel genom teknikens utveckling blifvit så svår, att man icke kan begära af samma personer att lika väl känna det ena som det andra vapenslaget, så blir ett sådant förfaringssätt icke lämpligt. Jag vet af erfarenhet huru svårt det är att på kort tid sätta sig in i den praktiska användningen af ett visst kanonslag, då man egnat sig åt bruket af ett annat.

Att ganska stor skjutning med sådana kanoner nu för tiden bedrifves kan visas deraf, att man under åren 1884, 1885 och 1886 å fästningarne bortskjutit i medeltal 1,300 stycken projektiler, deri dock icke inräknadt hvarken de mindre slagen ej heller exercisammunitionen.

Med hvad jag nu anfört har jag velat visa, att ifrågavarande pjesers serverande, handtering och skötsel fordra en undervisning, som gör ett särskildt fästningskompani behöfligt för att kunna fullkomligt sätta sig in uti dessa förhållanden samt fortfarande få vara med om utöfningen af detta kall och icke såsom nu flyttas från det ena till det andra slaget af artilleri. Jag yrkar derför bifall till Kongl. Maj:ts förslag och afslag å statsutskottets utlåtande i denna del.

Herr Dahl: Då jag i denna fråga intager samma ståndpunkt som den förste talaren, skulle jag må hända icke nu behöft yttra mig; men jag vill dock göra ett par tillägg till hans yttrande. Utskottet har bland annat sagt, att, då 1884, 1885 och 1886 årens Riksdagar afslagit likartade framställningar från Kongl. Maj:t, man äfven i år bör göra det. Detta skäl finner jag alls icke talande; jag anser tvärtom att, då Kongl. Maj:t ändock å nyo framkommit med detta förslag, det är skäl för kammaren att taga frågan i allvarligt öfvervägande och enligt mitt förmenande obetingadt antaga det kongl. förslaget.

Det andra af utskottet begagnade motivet är den bekymmersamma ekonomiska ställningen i landet. Ja, det är nog sant, att denna är svår, men det finnes dock vissa saker, som man icke för mycket bör reflektera öfver hvad de kosta. Riksdagen har redan offrat stora summor på fästningarne, i synnerhet Vaxholm—Oskar-Fredriksborg. Om man nu icke vill försvara dessa fästningar, hvad har det då tjenat till att på dem hafva nedlagt stora kapital? Skola de vara en lätt pris för en första fiende att taga, så få vi ångra, att vi icke fullbordat försvaret af dessa verk. Sålunda finner jag för min del de skäl, som utskottet anfört för afslag, icke vara värda att fästa sig vid. Jag kan för öfrigt inskränka mig till att förena mig med reservanterna i deras förslag, som är detsamma som Kongl. Maj:ts. Jag yrkar följaktligen afslag å utskottets hemställan och bifall till reservanternas förslag, sådant det finnes upptaget å sidan 18 i utskottets utlåtande.

Angående anslag till en fästningsartilleribataljon å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg.
(Forts.)

Herr A. P. Danielson: Herr talman, mine herrar! Jag tror, att utskottet haft temligen goda skäl för sitt förslag, eftersom, såsom en hvar kan se, denna fjerde hufvudtitel slutar på en siffra af icke mindre än något öfver 21 millioner. Jag tror därför, att de brydsamma omständigheter, i hvilka den stora allmänheten lefver, göra det till en bjudande pligt för denna kammare att se till, det anslagen icke för mycket växa. Äfven om det skälet, att tre föregående Riksdagar afslagit nu ifrågavarande framställning, icke vore talande, såsom den siste ärade talaren sagt, så lärer det dock icke förundra någon mycket, om utskottet nu vidhållit samma åsigt, som Riksdagen så många gånger förut uttalat. Vi veta ju, att i andra frågor brukar Riksdagens beslut vara rätt talande, och att kammaren lägger dem till grund för mycket, men här i detta särskilda fall vill man icke gifva Riksdagens beslut någon talande betydelse.

Hvad sedan sjelfva frågan beträffar, så har man sett, att hufvudsakliga skälet för densamma är att skydda Stockholm. För min del har jag dock, likasom många med mig, trott, att denna trygghet kan vinnas på ett annat sätt än just det som Kongl. Maj:t föreslår. Ty skulle det vara alldeles nödvändigt att bilda ett särskildt fästningsartilleri på Oskar-Fredriksborg, så har det mången gång blifvit antydt, utan att blifva motsagdt, att en hel del af gardet kunde inöfvas att sköta dess kanoner i stället för att så många man nu så att säga sitta fåfänga i hufvudstaden. Om man därför vill öfva några hundra man deraf att sköta kanonerna på fästningarne, så låter det sig nog göra för att hafva sådan personal, som är kunnig äfven i dessa vapens handterande. Dessutom har utskottet för öfrigt trott, att Stockholms skyddande är lika mycket beroende på sjöförsvaret som på fästningarne. Af denna anledning hafva vi därför inom utskottet tänkt det vara mera skäl att under femte hufvudtiteln bifalla Kongl. Maj:ts förslag

Angående an-
slag till en
fästningsar-
tilleribataljon
å Vaxholm—
Oskar-Fre-
driksborg.

(Forts.)

om anslag till de s. k. min- och syftstationerna. Det har nemligen blifvit yttradt af en framstående militär, att, om dessa stationer icke äro i fullständigt skick efter tidens fordringar, så är det en lätt sak att tränga fram ända till Oskar-Fredriksborg, men deremot att, om dessa stationer i sammanhang med de minlinier, som med dem äro förenade, äro i god ordning, så bör det vara nästan omöjligt för en fiende att framtränga så långt, att Oskar-Fredriksborgs kanoner behöfva användas, ty, med fullständiga minlinier i förening med syft- och tändstationer, skulle man, efter hvad det uppgifvits, kunna afvisa hvilket som helst anfall. Jag vill dermed icke hafva sagt, att det icke är nödvändigt att hafva folk för att sköta den dyrbara materielen, men jag vill uppnå detta mål på ett annat sätt, som är billigare och hvarigenom man kan hålla sig inom denna hufvudtitels anslagssumma, som uppgår, som jag nämnt, till nära 21 millioner kronor!

Jag undrar, som sagdt, om det kan vara skäl att under dessa ytterst knappa ekonomiska omständigheter så förgäta dessa, att man vill skapa en ny organisation, som årligen skulle kosta rätt betydliga summor.

På dessa skäl har äfven utskottet trott, att denna fråga icke mera nu än förr bör framskjutas, och därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet herr statsrådet Ryding: Just det, att Kongl. Maj:t återigen framkommer med detta förslag, bör vittna för en hvar, som vill tro på att man icke för nöjes skull kämpar med Riksdagen om dessa saker, att det är en viktig fråga, som här föreligger. Den är så viktig, att jag skulle vilja se den krigsstyrelse, som ville taga på sitt ansvar att icke framlägga den för Riksdagen ända till dess den går igenom. Vaxholms vikt för försvaret är icke endast att skydda hufvudstaden, utan äfven att hindra en fiendtlig flotta att understödja ett anfall, framgående i den i strategiskt hänseende så vigtig ansedda Mälardalen. När Stockholm anlades, veta vi, att staden på samma gång befästades just för att vara ett »lås för Mälaren». Då Stockholm åter upphörde att vara en fästning, var det Vaxholm, som öfvertog denna roll. Men Vaxholm har äfven ett tredje ändamål, hvilket sannolikt ligger den siste ärade talaren mera om hjertat än de föregående, och det är att skydda flottan. Emellan Karlskrona och Haparanda finnes nemligen ingen befästning, bakom hvilken en jagad och slagen flotta kan söka skydd, för att reparera lidna skador eller henta nya förråd, mer än Vaxholm.

Skulle detta vara hjälpt endast genom minlinier och dessas skyddande af fartyg, då har jag illa studerat Vaxholms topografi. Ty utanför dessa minlinier, både vid Grindapasset och norrut, är

det möjligt för en fiende att landstiga och t. ex. efter en marsch af blott ett mil komma bakom minlinierna vid Grinda rätt in på fästningen. Om man vill hindra en fiende att nalkas fästningen och om man vill hemta lärdomar af de sista fästningskrigens erfarenhet, som visat att, om man vill försvara en befästad plats, man icke får släppa fienden alldeles in på hufvudfästningen, utan börja försvaret med anläggande af försvarsverk långt utanför fästningens område, så måste Vaxholms försvar baseras icke blott på minlinier, utan äfven på batteriers anläggande, och dylika batterier måste finnas till och med utanför minlinierna i synnerhet på östra flygeln af fästningens område.

Nu säger man vanligtvis: »denna budget har blifvit så hög, att det är orätt att öka den vidare, det må vara för hvilket ändamål som helst.» Ja, jag inser mycket väl, att det för mången skall synas hårdt att göra uppoffringar för ett försvar, som man, eget nog, i synnerhet lägger till last att det icke visat någon nytta eller kommit till användning på 70 å 80 år. Men efter mitt förmenande är det den största besparing att slippa krig, ty ett krig kostar så mycket, att det slukar mycket mer än till och med ett beräknadt kapital på dessa summor, som synas så svåra att nu gifva ut. Ett land, som man ofta framhållit såsom exempel, då det varit fråga om billigt försvar — och försvaret blir der relativt billigt, derföre att hvarenda karl der är skyldig att utan lega och lön, såsom här i Sverige, tjenstgöra nära nog hela sin lifstid — är Schweiz. Men enligt de uppgifter jag har, uppgå försvarskostnaderna i Schweiz till 37 procent af hela budgeten, då de i Sverige uppgå till 23 å 25 procent. Räknan man åter ut hvad kostnaden utgör för hvarje invånare, så komma i Sverige 4 kronor på hvarje, men i Schweiz 4,30 kronor, under det att dessutom den värnpligtsbörda, som ligger på hvarje karl i det sistnämnda landet, är betydligt större.

En föregående talare har visat vigten af att skilja fältartilleriet från fästningsartilleriet, för att kunna få befäl, som fullkomligt känner till materielen, som känner till fästningsverken, med ett ord känner till allt, hvad som fordras att känna för att försvara en fästning väl. Jag vill komplettera detta yttrande med att fästa uppmärksamheten på vigten af att det finnes *tillräckligt* med manskap och befäl för att kunna utföra försvaret. Det är här icke fråga om något helt och hållet nytt, utan blott om en tillökning af den styrka, som finnes, samt dess särskiljande från fältartilleriet. Jag nämnde nyss att, i händelse af krig, en massa batterier skola anläggas för att skydda mot anfall på fästningens minlinier eller försänkningar. Dessa batterier gå till mellan 20 och 30 stycken. För att bestycka dem behöfves ett antal af 373 kanoner. Det finnes i den nuvarande befästningen icke *en* artillerist till hvarje kanon, och servisen skall således vid öfver halfva antalet pjäser utgöras endast af 42 dagars öfvad beväring; och detta

Angående anslag till en fästningsartilleribataljon å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg.
(Forts.)

Angående an-
slag till en
fästningsar-
tilleribataljon
å Vaxholm—
Oskar-Fre-
driksborg.

(Forts.)

samtidigt med att kanonernas konstruktion blifver alltmera kom-
plicerad, så att det fordras mera vana att handtera dem, för att
de ej skola läsa sig fast under behandlingen. Det finnes ej en
underofficer eller konstapel att sätta i hvarje batteri under nu-
varande organisation. Kan detta försvaras? Jag tror det icke.
Men äfven de, som erkänna detta, visa på andra palliativ. De
säga: »flytta dit en del af fältartilleriet, flytta dit en del af in-
fanteriet; på det sättet skall saken vara lätt hjälpt.» Men äfven
om det ginge för sig att flytta öfver en del af fältartilleriet dit,
så är förhållandet det, att vi hafva relativt mindre fältartilleri än
något annat land. Vore det då skäl att minska detta ytterligare?
Först genom den sista värnpligtslagen, som medgaf att f. d. stam-
artillerister få uttagas till 32 års ålder, har det blifvit möjligt att
mobilisera de 30 fältbatterier, som finnas, således att utrycka
med 180 kanoner. Om jag antager den mobiliserade armén till
70,000 man, så blir detta ju icke mer än $2\frac{1}{2}$ kanoner på 1,000
man. Det är en känd sanning, att, om manskapet i armén är
mindre öfvadt, kan detta hjälpas upp med ett kraftigt artilleri,
genom artilleriets förmåga att hålla fienden på längre afstånd.
När nu vår beväring kommer att utgöra $\frac{2}{3}$ af den mobiliserade
armén, sedan en del stamtrupper afgått till depôtterna, så blir väl
detta en armé, som behöfver stöd af artilleriet, om någon behöfver
det. Huru skulle det då vara möjligt att tillstyrka Kongl. Maj:t
att minska det artilleri, som finnes? Kändt är, att t. ex. Frank-
rike, der öfningen för hvarje man är femårig, har $4\frac{1}{2}$ kanoner
på 1,000 man, och Tyskland, der öfningen för infanteriets man-
skap är treårig, i år ökat sitt antal kanoner från 4 till $4\frac{1}{2}$ pr
1,000 man.

»Om det icke går an att flytta manskapet från fältartilleriet,
så tag folk från infanteriet», säger man, t. ex. från gardesrege-
mentena. Kan någon visa, att vi hafva för mycken infanteri-
stamtrupp i förhållande till vår beväring eller till den styrka, som
vi kunna vänta anfall af, då är detta system att tillråda, men i
annat fall är det ett dåligt system. Det är, för att använda en
liknelse, ungefär så som om någon hade två par byxor i sin garde-
rob och ville hjälpa upp det ena söndriga paret genom att taga
stycken ur det andra hela paret. Jag tror icke att garderoben
vunne derpå.

Det må kallas för enträgenhet eller envishet, att Kongl.
Maj:ts regering kommer fram med detta förslag oupphörligen, men
min uppfattning är den, att det skall läggas fram så länge till
dess det går igenom, och jag finner denna envishet vara mindre
fördömlig hos dem, som framlägga förslaget, därför att de inse,
att hvad som här fordras verkligen behöfs, än jag finner den
vara hos dem, som afslå detamma, därför att de icke begripa att
hvad som nu fordras är behöfligt.

Herr A. P. Danielson: Jag vill icke tvista derom, att regeringen, som består af 10 ledamöter, är klokare i detta fall än Riksdagen, som består af mer än 360 ledamöter, och icke heller om krigsministerns mening, att förslaget gång på gång bör framläggas. Men jag vill hålla mig vid förslaget såsom det nu föreligger, och motivet därför var ju, att det skulle tjena till hufvudstadens försvar. Då tjenar det ju till ingenting att anställa jemförelser med Tyskland och Frankrike. Äfven om vi nu skulle få dessa 350 artillerister på Oskar-Fredriksborg, tror verkligen herr statsådet att Stockholms försvar dermed är betryggadt? Nog hittar väl en fiende in till Stockholm till lands vare sig från norr eller söder oafsedt artilleriet på nämnda fästning, och i sådant fall komma dessa 350 artilleristerna icke att hafva så stor betydelse för Stockholms försvar, som man velat tro. Men visserligen skulle deras uppsättning medföra en förbättring af försvaret, det kan ju ej förnekas. Jag har icke heller klandrat regeringen därför, att den är efter år kommit fram med detta förslag. Det är ju hennes grundlagsenliga rätt, och likaledes är det Riksdagens, att se saken från sin synpunkt. För min del, kan jag icke se att, om anslaget beviljades, hufvudstadens försvar blefve tryggadt från annat håll än förbi fästningen, ty från norr och söder skulle fienden i alla fall kunna komma fram. Jag har sett såsom skäl anföras, i synnerhet i förra årets kongl. proposition i detta ämne, att, då vi för ett par år sedan under de små förvecklingarne på Gotland skickade dit omkring hundra artillerister för att försvara ön, Karlsborgs försvar derigenom blottades. Nå, den saken hafva vi sökt afhjelpa genom det beslut, som i fjol fattades, angående en särskild artilleritrupp på Gotland.

Jag vill också fästa uppmärksamheten på, derest någon skulle vilja tillvita utskottet sådant, att utskottet visst icke varit så omedgörligt. Utskottet har nemligen tillstyrkt anslag till en stamtrupp vid Vesternorrlands bataljon, hvilket jag tror skall blifva till nytta för denna landsända, som är blottad på trupper. Man kan icke göra allt på en gång. Hvilken uppfattning om saken de herrar hafva, som kommit hit sedan senaste riksdagen, vet jag icke. Om deras valmän och de sjelfve vilja öka anslagen på fjerde och femte hufvudtitlarne, få de sjelfve afgöra. En förändring har således väl egt rum i kammarens sammansättning, men då statsutskottets ledamöter ännu äro ungefär desamma, som vid senaste mötet, och Riksdagen förut afslagit föreliggande fråga, har utskottet vidhållit sin förut i denna fråga uttalade uppfattning. Deremot har utskottet tillstyrkt anslag till förbättringar i andra hänseenden. Af dessa skäl yrkar jag fortfarande bifall till utskottets förslag.

Herr Gustafsson: Herr talman! Mine herrar! Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet har låtit oss veta, att det icke

Angående anslag till en fästningsartilleribataljon å Vaxholm—
Oskar-Fredriksborg.
(Forts.)

Angående an-
slag till en
fästningsar-
tilleribataljon
å Vaxholm—
Oskar-Fre-
driksborg.

(Forts.)

varit för ro skull, som Kongl. Maj:ts regering under flera år kämpat med Riksdagen om dessa anslag. Jag deremot vill vända om satsen och säga, att det icke heller är för ro skull som Riksdagen under flera år städse sagt nej till det nu åter ifrågasatta anslaget.

Herr krigsministern anställde vidare en jämförelse emellan hvad försvaret kostar i Schweiz och här i Sverige. Han sade, att försvaret i Schweiz kostade fyra kronor trettio öre per invånare och i Sverige fyra kronor per invånare. Äfven om dessa siffror äro rigtiga, hvilket jag icke vet, så påstår jag likväl, att vårt försvar är dyrare än försvaret i Schweiz, som till följd af sitt läge, omgifvet som det är af tre stormagter, nödgas kostas på sitt försvar mera än de länder, som i likhet med Sverige hafva ett fördelaktigare läge.

Hvad en fästningsartilleribataljon beträffar, så har här yttrats af den andre talaren under denna debatt, att det vore alldeles nödvändigt, att en särskild trupp inöfvades för detta artilleri. Talaren framhöll, att det måste beräknas tio man för serverande af *hvarje* pansarbrytande kanon utom alla dem som hafva att framskaffa till dessa kanoner hörande stora laddningar och projektiler. Jag kan emellertid icke finna, att det skall behövas mycken öfning för att framskaffa projektiler och ammunition. Jag har hört officerare, anstälde vid fästningen Vaxholm—Oskar-Fredriksborg yttra, att, hvad sjelfva den ifrågasatta truppen vidkomme, den icke vore så nödvändig att uppsätta, ty servis kan vid behof lätt inöfvas, men att det vore vida nödvändigare att få tillräckligt med *officerare*. Jag har också redan förut framhållit, att, om ett förslag föreläge att organisera en stam af officerare, hvilka skulle behöfva flera år för att studera och lära sig sköta kanonerna, jag icke skulle hafva motsatt mig ett sådant förslag. Men att sätta upp en trupp, som skulle år efter år gå och göra ingenting, derom kan jag icke vara med. En hvar har nog sett, huru redan nu artilleristerna vid fästningen dagarne i ända stå nere vid stränderna med metspön i händerna och göra ingenting.

Förfaringssättet i den liknelse herr krigsministern omnämnde angående byxorna finner jag för min del synnerligen klokt. Åtminstone har jag funnit det för mig vara fördelaktigt att, om jag har två par byxor, som äro söndriga, skära sönder det ena paret för att dermed laga det andra.

Jag yrkar fortfarande bifall till statsutskottets hemställan om afslag å den föredragna punkten och Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Herr Jönsson i Gammalstorp: Äfven om jag vore öfvertygad om nödvändigheten af en organisation af en fästningsartilleribataljon å Vaxholm—Oskar-Fredriksborg, så anser jag i allt fall landets ekonomiska ställning vara af den beskaffenhet, att jag kommer att motsätta mig det ifrågasatta anslaget och derjemte hvarje nytt

anslag, som förekommer. Jag anser nemligen, att man icke bör gå så långt i uppoffring för försvaret, att man till slut icke har något att försvara. Jag yrkar fördenskull bifall till statsutskottets förslag.

Angående anslag till en fästningsartilleribataljon å Waxholm—Oskar-Fredriksborg.
(Forts.)

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Herr talmannen förklarade sig anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 2:dra punkten af utlåtandet n:o 4,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har kammaren, med afslag å utskottets nämnda hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen utföll med 120 ja mot 59 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 3—6.

Biföllos.

I *punkten 7* hemställde utskottet, med tillstyrkande af en af Kongl. Maj:t i sådant afseende gjord framställning, att för tilllämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m. ett extra anslag å 150,000 kronor måtte för år 1888 anvisas.

Angående anslag för tilllämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter.

Herrar A. P. Danielson, Petersson i Runtorp, Pehrson i Törneryd och Petersson i Eksebo hade deremot i en vid punkten fogad reservation yrkat, att Riksdagen för tilllämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m. må på extra stat för år 1888 anvisa 77,500 kronor.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr A. P. Danielson: Herr talman! Mine herrar! Som herrarne finna, har jag jemte ett par andra af utskottets ledamöter reserverat mig i denna punkt. Man torde derjemte finna, att skilnaden mellan reservanternas och utskottets yrkande rörande

Angående anslaget i fråga inskränker sig till en ren tydning eller tolkning af gällande löneroglering för armén. Som man ser vill Kongl. Maj:t tyda denna löneroglering och vilkoren därför så, att vederbörande armébefäl skulle vara skyldigt att verkställa den i fråga varande rullföringen och hvad dertill hörer endast under den förutsättning, att vi fått en ny arméorganisation; d. v. s. att, om befälet till följd af en ny arméorganisation fått mera att göra, så hade de varit skyldiga att utan särskild ersättning verkställa de värnpligtiges rullföring; men med den mindre tjenstgöring de äro ålagda enligt den nya värnpligtslagen anses de icke vara skyldiga att verkställa de åligganden, som följa af den nya lönerogleringen. Reservanterna åter hafva för sin del ansett, att ett sådant skäl icke kan rimligen anföras. Ty var det meningen, då man verkstälde denna löneroglering, att befälet skulle vara skyldigt att utan särskild ersättning förrätta den långt mera besvärliga rullföring, som blefve en följd af en ny härordnings genomförande, så måste det väl ännu mer vara det nu, då det gäller ett mindre arbete.

(Forts.)

Herrarne veta mycket väl, att 1875 års arméorganisationsförslag var ett ganska omfattande förslag till förändring af armén. Och det var med syfte på, att detta stora förslag skulle komma till stånd, som nu gällande löneroglering beslutades.

Att befälet på grund af de löneförmåner, som genom Riksdagens beslut kommit detsamma till godo, får ombesörja rullföringen, deri ligger således enligt min uppfattning icke någon obillighet; och, som herrarne torde veta, gjorde hvarken Kongl. Maj:t eller Riksdagen några särskilda förbehåll i detta fall.

Herrarne finna vidare, att vi, reservanter inom utskottet, tillstyrkt beviljandet af de 50,000 kr., som skola utgöra arfvoden åt afdelningsområdesbefälhafvare — d. v. s. i de flesta fall militärer, hvilka icke äro i aktiv tjenstgöring — äfvensom af de 27,522 kr., afsedda för bestridandet af kostnaderna för inskrifningsväsendet vid beväringstrupperna. Men för det arbete, som kan tillkomma öfriga armébefälet i följd af inskrifningsväsendet, lärer det icke kunna göra anspråk på särskild ersättning, sedan löneroglering för befälet blifvit verkställd. Man har sagt att denna reglering skedde under förutsättning att befälet skall tjenstgöra på roten. Häremot vill jag erinra, att man då tänkte sig en långt vidsträcktare härorganisation, än som blef fallet. Då var det fråga om att införa tjugu, eller åtminstone tolf årsklasser, men det blef icke mer än halva detta antal, eller sex årsklasser. För öfrigt, om herrar militärer äro missnöjde med det i fråga varande arbetet, så kan man ju hos oss som i andra länder öfverlemna rullföringen åt civila tjenstemän, t. ex. åt häradsskrifvarne, som säkert med tacksamhet skulle för 4—500 kr. om året åtaga sig detsamma. Man har emellertid antagit att militärerna skulle hafva

intresse för sitt yrke, att de ville lära känna manskapet och göra sig förtrogne med beväringeninstitutionen.

Vidare hafva vi reservanter föreställt oss att, om chefen för landtförsvarsdepartementet ville använda den rättighet som Kongl. Maj:t har, att omflytta armébefälets tjänstgöringspenningar till arfvoden, befälets rätt derigenom icke trädde för nära.

Man har äfven klagat öfver, att i år arbetet med rullfö-
rigen varit mycket ansträngande, och det må ju vara lätt för-
klarligt. Allt nytt, då det skall sättas i verket, kräfver mera
arbete än hvad fallet är sedan man hunnit sätta sig in i för-
hållandena. Men i alla händelser måste de af Kongl. Maj:t och
Riksdagen uppställda villkoren för åtnjutande af löneregleringens
förmåner uppfyllas. Visserligen anslog Riksdagen i fjor samma
belopp för inskrifningsväsendets tillämpning, som nu är äskadt.
Men som herrarne veta, nekades summan då med betydande
majoritet af Andra Kammaren, ehuru densamma, vid gemensam
votering, genom den förseglade sedelns utslag af Riksdagen i
sin helhet beviljades.

På dessa i korthet anförda skäl yrkar jag i så måtto afslag
å utskottets förslag, att kammaren måtte bifalla den deremot
afgifna reservationen, hvarigenom klämman skulle lyda så: »att
Riksdagen för tillämpning af nya värnpligtlagens föreskrifter i
fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m. må
på extra stat för år 1888 anvisa 77,500 kronor»

Häruti förenade sig herrar Jönsson i Sandby, Petersson
i Boestad, Sundling, Oléhn, Andersson i Lyckorna och
Nilsson i Skärhus.

Vidare yttrade:

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Vid sistlidet års riks-
dag stod jag i förevarande fråga på samma ståndpunkt som herr
Danielson — jag tolkar Riksdagens af honom åberopade beslut
angående genomförandet af löneregleringen för befälet på samma
sätt som han — eller att det skulle åligga befälet att utan särskild
ersättning öfvertaga inskrifningen och redovisningen af de värn-
pligtige; och på anförda skäl afslog jemväl Andra Kammaren
Kongl. Maj:ts då gjorda framställning om anslag för inskrifnings-
väsendets tillämpning. Men vid det förhållandet, att Riksdagen i
sin helhet haft en från Andra Kammarens åsigt afvikande mening
och i enlighet dermed fattat sitt beslut i frågan, har jag för min
del böjt mig för denna af Riksdagen uttalade mening, på samma
gång jag anser det icke vara rätt och följdriktigt, att det ena
året besluta på ett sätt och det följande på ett annat. Dessutom,
afslogés nu Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, skulle det se ut
som kammaren icke ville, att den nya värnpligtslagen skulle

*Angående an-
slag för till-
lämpning af
nya värn-
pligtslagens
föreskrifter.
(Forts.)*

Angående an-
slag för till-
lämpning af
nya värn-
pligtslagens
föreskrifter.

genomföras. Som herrarne torde erinra sig, var jag för min del icke med om denna lag; men då den nu en gång är antagen, bör det väl ock ställas så till, att den kan tillämpas; eljest skulle ju hela lagen icke tjena till något.

På dessa kortfattade skäl anhåller jag om bifall till statsutskottets förslag i den nu föredragna punkten.

(Forts.)

Chefen för kongl. landförsvarsdepartementet, herr statsrådet Ryding: Om jag rätt fattade den förste talaren, tycktes det egentligen vara trenne spørsmål, som han önskar besvarade, för att få sina tvifvelsmål i ämnet skingrade. Hans första fråga var, hvarföre arbetet med rullföringen lagts på kompanicheferna, eller på militären, som han uttryckte sig, och icke lika gerna kunnat öfverlemnas åt civile tjenstemän, exempelvis åt häradsskrifvarne, hvilka nog med tacksamhet skulle åtaga sig detta arbete. Orsaken härtill är lätt för mig att påvisa endast genom att erinra om det förhållandet, att vår härorganisation grundar sig på stam och beväring, hvilka skola sammanblandas och bilda de olika stridsenheterne. Det är en känd och erkänd sak, att icke något hjälper så mycket till framgång i krig som att stridsenheterne äro homogent sammansatta och att dugligheten är lika stor hos hvarje man i ledet. Detta är naturligtvis svårt, ja, omöjligt att uppnå med den organisation af stam och beväring, som vi hafva, men deremot är det icke svårt att söka göra denna sammansättning så homogen *som möjligt är* genom att låta befålet få lika mycket att göra med beväringen som med stamsoldaten och på så sätt få en noggrann kännedom om de värnpligtige. Genom att lägga inskrifningsförrättningarne på kompanicheferna, genom att stadga, det anmälningar om flyttning och vistelse utom boningsorten skola ske hos desse, genom att alltid hafva samma beväring på samma kompani, och slutligen genom att låta mönstringarne med samtliga åldersklasser verkställas af de egna kompanicheferna har man trott sig kunna, till fromma för systemet, åstadkomma en bättre och fullständigare sammanslutning af arméns olika beståndsdelar. Det är detta, som gjort att man lagt inskrifningen på kompanicheferna. Men, invänder någon kanske, detta har icke blifvit så tillämpadt i år, ty på somliga ställen är det icke kompanicheferna, som förrätta inskrifningen. Mycket sant, men detta har skett, därför att anslaget ännu är på extra stat. Då förslaget förra året var före, hade man tänkt sig ovilkorlig skyldighet för kompanicheferna i berörda afseende, men anslaget var då begärdt på ordinarie stat. Riksdagen beviljade emellertid detsamma blott på extra stat, och då tyckte man, att det vore obilligt tvinga folk att lemna säkra sysselsättningar, som de möjligen hade, blott för kanske endast detta år. Så länge ett anslag är på extra stat uppfördt, må det förlåtas mig, om jag känner mig osäker, huruvida det kommer att fortvara. Genom att lägga

inskrifningen på befålet, syndar man visserligen mot en organisationsregel, den nemligen, att lägga inskrifningsväsendet i händerna på sådana personer, som blifva kvar i hemorten, då armén mobiliseras, och således äro oförhindrade att alltjemt sköta inskrifningen. I andra länder verkställes denna af särskilda tjänstemän, som icke följa med den mobiliserade armén utan stanna hemma. Denna invändning väntade sig krigsstyrelsen, och därför har man äfven vid sidan af hvarje kompanichef ställt en afdelningsområdesbefälhafvare. Hvarje kompani har med afseende på inskrifningen delats i två afdelningar, af hvilka kompanichefen sköter den ena, afdelningsområdesbefälhafvaren den andra. Denne senare är således inne i alla inskrifningsförhållandena redan i fredstid och kan därför, i händelse af mobilisering, ensam öfvertaga göromålen. Men då den summa, som skulle utgå till desse afdelningsområdesbefälhafvare, var temligen liten, kunde man rimligtvis endast lägga en del af kompanichefernas göromål på dem, eller åläggad dem att i händelse af behof hjälpa kompanicheferna.

Angående anslag för tillämpning af nya värnpliktens föreskrifter.

(Forts.)

Den andra frågan tycktes vara, om icke kompanibefälhafvarnes arbete endast vore i nämnvärd mån betydligt i år, medan anordningen ännu vore ny, och om de ej, sedan arbetet kommit i gång, skulle i sjelfva verket få det ganska makligt. Nej, för min del tror jag, att de allt framgent skola få full sysselsättning hela året om. Jag ber att först och främst få erinra, att det manskap, som skall föras in i rullorna, stiger inom hvarje kompaniområde i rundt tal till 2,400 man. Det är således 2,400 man, som skola i medeltal rullföras och göras redta för. Vi komma lätt till denna siffra, om vi dividera antalet värnpliktige i 1 åldersklassen, omkring 46,000 man, med kompaniområdenas antal, 188 st., samt sedan multiplicera qvoten 244 med åldersklassernas antal i beväringen och landtstormen, dervid görande afseende vid utflyttningar, dödsfall, m. m. Redovisning för dessa 2,400 skall nu föras in i stamrullorna, som innehålla 16 kolumner, upptagande födelseort, födelseställe, nuvarande bostadsort, anteckning om, huru vida de inskrifne äro lämpliga för specialvapnen m. m. Vidare skola områdesbefälhafvarne föra en särskild afgångs- och restlängd, hvarmed afses att, om en värnpliktig anmäler sig vilja lemna ett kompaniområde och flytta till ett annat ställe i landet, så skall han för kontrollens skull genast införas i denna s. k. afgångs- och restlista. Om icke inom 14 dagar efter sedan sådan anmälan blifvit gjord qvitto ankommit från områdesbefälhafvaren i det nya kompaniområde, dit han anmält sig skola aflytta, är det befålets i bortflyttningsorten skyldighet att i två exemplar afsända särskild sedel till kompanibefålet i den anmälda inflyttningsorten, för att få svar, om den värnpliktige anmält sig eller ej, haft sin inskrifningsbok med sig till uppvisning m. m. Är detta icke händelsen, skall underrättelse derom genast meddelas öfrige 187 kompaniområdesbefälhafvare för karlens efterspanande och för att sålunda, såvidt

Angående anslag för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter.
(Forts.)

möjligt är, betaga honom möjligheten att helt och hållet försvinna. Enligt uppgift från statistiska centralbyrån finnas för närvarande omkring 47,000 människor, deraf 32,000 karlar och 15,000 kvinnor, som man visserligen har reda på att de blifvit födde och döpte, men hvilkas vistelseort är okänd, ehuru man känner till att de icke utflyttat. Detta är ett sorgligt förhållande, men dock icke hopplöst, och vi skola nu väl åtminstone försöka hålla reda på dem, som äro i värnpligtsåldern. Vidare skall inom hvarje inskrifningsområde föras ett särskildt namnregister i alfabetisk ordning öfver dessa 2,400 nyinskrifne, och, ehuru detta är besvärligt i början, blifver det dock alltid en lättnad för ordningen och kontrollen. Utom inskrifningslistorna skola för hvarje klass föras särskilda förteckningar öfver anmälda försummelser, diarium, konceptjournal, handrulla o. s. v.

Utom alla dessa rullor, som inskrifningsområdesbefälhafvarerna alltid skall föra, åligger det honom att i januari månad hvarje år i stamrullorna anteckna dem som uppflyttats ur ena klassen till den andra samt afföra dem, som utgått från alla 12 klasserna. Före den 15 januari hvarje år skall han till allmänna åklagarne hafva öfverlemnadt förteckning öfver försummad anmälan om flyttning, samt före den 20 i samma månad hafva öfversänt rapport öfver hvilka vapen, de värnpligtige tillhöra m. m. Formuläret till denna rapport upptager icke mindre än 51 kolumner, så att endast detta göromål är långt ifrån så obetydligt. Allt detta skall ske i januari månad. Så komma göromålen i februari, som föregå sjelfva inskrifningsförrättningarne. Då skola alla rullor inskickas i och för mönstringen och detta i flera exemplar. Uppgifter skola då lemnas öfver alla, som vid föregående års mönstring erhållit uppskof till kommande år, äfvensom öfver sådana, som hos befälet anmält sig vilja begagna sig af uppskof till nästa mönstring. I andra förteckningar upptagas vidare alla, som frikallats från värnpligtens fullgörande, eller för hvilka svårighet uppstått för dess fullgörande under föregående år och å hvilka därför ny besigtning måste verkställas för utrönande, om de skola helt och hållet fritagas, eller om de utan olägenhet kunna fortsätta med exercisen. Vidare skall han hafva i ordning en inskrifningslängd lika med den som kommit från mantalsskrifningsförrättningarne, presterskapet och konungens befallningshafvande. I mars månad och början af april vidtaga sjelfva inskrifningsförrättningarne. Dessa förrättningar kunna i det sydligare Sverige hinna verkställas på kanske 14 dagar, men i nordliga Sverige deremot, der jag sjelf deltagit i dylika förrättningar, kunna de oftast icke afslutas på mindre än 6 à 7 veckor. Sedan inskrifningarne afslutats, skola kompaniområdesbefälhafvarne i slutet af april insända en del uppgifter och sammandrag öfver utfallet af inskrifningarne till bataljonsbefälet; insändandet skall ske så tidigt, att handlingarne hinna komma bataljonsbefälet till handa minst en

vecka före inskrifningsrevisionens början. Denna revision försiggår, under normala förhållanden åtminstone, i april månad, och dervid skola kompanibefälhafvarne vara närvarande, för att tillhandagå med upplysningar. Sedan inskrifningen sålunda blifvit afslutad åligger det kompanibefålet att genom omedelbara ordres inkalla dem, som äro indelade till specialvapnen, samt genom kungörelse i tidningarne alla de värnpligtige, som skola exercera med det regemente hvartill kompaniområdet hör. Fullständiga aflemningsrullor öfver kompaniområdets värnpligtige beväringar upprättas derefter särskildt för hvarje vapenslag, som får beväring från området. Derefter komma mötena. För att få ordning i beväringsexercisen, för att få manskapet mera känt af befålet, äro kompanicheferna kommenderade till beväringmötena. Mötena sluta först i början af juli. Under mellantiden på mötena får han lof att komplettera inskrifningsböckerna. Uti dylika skall hvarje karl redovisas, jemte anteckning huruvida han fullgjort sin exercis, hvad han är lämplig till, om han varit sjuk, huru han skjutit o. s. v., med ett ord allt, som man behöfver känna om den värnpligtige, måste antecknas uti dessa böcker. Före den 15 juli skall han insända förteckning öfver anmälningsförsummelser.

Juli månad tyckes vara den, hvarunder han har minst att göra. Men sedan börjar arbetet åter i augusti. Allt hvad som med afseende på årsklasserna passerat under året skall antecknas och jemte uppgifter om försummelser insändas till vederbörande mantalsskrifningsmyndigheter, på det att dessa på grund af de inkomna anmälningarna skola kunna göra rättelser i sina längder för följande års mantalsskrifning. I september och oktober skall han komplettera rullorna, återsända beväring- och landtstormlistorna för löpande året till vederbörande myndigheter, samt dessutom göra sig i ordning till mönstringarna med alla de klasser af beväringen, som icke varit under året inkallade till öfning — desse skola nemligen under november undergå mönstring, — allt detta skall verkställas af kompaniområdesbefälhafvaren. Före slutet af december skall han slutligen till Kongl. Maj:ts befallningshafvande insända bötesförteckning öfver dem som förfallolöst uteblifvit från dessa mönstringar, samt skrifva s. k. landtstormssedlar åt alla som skola öfverföras till landtstormen, utan att hafva närvarit vid dessa mönstringar. Listornas förande är icke någon lätt sak, och om jag ännu en gång erinrar derom, att han skall hålla reda på omkring 2,400 man, som föras upp i rullorna, så torde hvar och en förstå att det är mycket att göra för dessa kompaniområdesbefälhafvare.

Den sista frågan, och den som icke är den minst vigtiga här, var huruvida det icke med stöd af 1875 års lönerglemente skulle kunna åläggas befålet att fullgöra allt detta utan någon särskild godtgörelse. Der, herr Danielson, äro vi af motsatt åsigt. Hvar

Angående anslag för tillämpning af nya värnpligtslagets föreskrifter.
(Forts.)

Angående anslag för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter

(Forts.)

och en som vill opartiskt läsa de handlingar, som finnas bilagda protokollet till den vid 1875 års riksdag af Kongl. Maj:t afgifna statsregeringsproposition, skall finna, att i den löneroglering, som arméns befäl då undergick, var den ledande principen den, att lika stora fasta löner skulle beredas alla i samma grad ända ned till underlöjtnantens; men dermed var också likheten slut. Hvad som i andra verk motsvaras af tjänstgöringspenningar, motsvaras i 1875 års löneroglering för armén dels af dagaflöning af dem, som kunna anses sysselsatta hela året om, och dels af tjänstgöringspenningar för dem, som icke hafva sådan sysselsättning att de kunna anses sysselsatta mer än en del af året. Detta framhöll dåvarande chefen för landtförvarsdepartementet ganska tydligt. Sedan han redogjort för dagaflöningen till den värfvade, garnisonerade armén, förekommer följande uttryck: »Beträffande dagaflöningen lär denna vid indelta armén icke böra åtnjutas under längre tid, än vapenöfningarna fortgå, eller 2 månader, alldenstund *tjensten på roten* icke utgör dagligt arbete, hvaremot jag, såsom ersättning för *tjensten på roten*, i förhållande till dess utsträckning och vikt, åt indelta arméns befäl föreslagit *lämpliga tjänstgöringspenningar*.» För en hvar, som nu vet hvad som menas med *tjänstgöringen på roten* — och för en hvar, som icke vet detta, men kan med tjänstgöringsreglementet i hand derom taga kännedom — för hvar och en sådan kan här icke blifva någon tvist om att tjänstgöringspenningar utgå ej för annat än för tjänstgöring på roten.

Sedan kommer den strofen, som herr Danielson antydde, i afseende å skyldigheten att underkasta sig förändring i organisationen. Den lyder sålunda: »Ehuru, såsom jag förut anmärkt, det varit min sträfvan att så uppgöra förslaget till löneroglering, att den skulle vara passande äfven vid en ny härordning, är det dock klart, att ett genomförande af en förändrad arméorganisation ovilkorligen måste medföra rubbningar i bestående förhållanden, med afseende å såväl tjänstgöringsskyldigheten som i viss mån äfven aflöningen. Det torde således vara af klokhet betingadt och, vid de i allmänhet förbättrade vilkor, hvarmed arméns befäl, om lönerogleringen efter detta mitt underdåniga förslag genomföres, i allmänhet kommer i åtnjutande, icke obilligt att stadga, det den, som ingår å ny lönestat, skall vara skyldig underkasta sig de förändringar i tjänstgöringsskyldighet och aflöningsförmåner, hvilka en omorganisation af landtförsvaret kan göra erforderliga.»

Det säger ju sig sjelft att, om med en förändrad organisation jag ålägger en *ökad* tjänstgöring, så skall väl detta medföra en *ökad* aflöning, — detta synes väl alldeles tydligt och billigt?

Af den kongl. propositionen framgår således, att om tjänstetiden skulle kunna komma att, med undantag af semestertiden, räckta hela året om, för officerare med deras vederlikar, skulle de i så fall erhålla en dagaflöning, underlöjtnanter och löjtnanter af 2 kronor och kaptener af 3 kronor. När nu vidare, såsom jag har

visat, kompaniombudsbeväring genom den nya värnpliktslagens tillämpning kan anses tjänstgöringsskyldigt hela året om, så kan jag deraf icke draga annan slutsats, än att jag anser det vara billigt och rättvist att kompaniombudsbefälhafvarne likasom de garnisonerade officerarne få komma i åtnjutande af den dagaflöning hela året om, som blifvit dem genom 1875 års löneroglering tillförsäkrad. Jag trodde vid förra riksdagen att man skulle kunna ordna en på samma gång billig som fast tjänstgöring inom indelta armén i sammanhang med införande af detta inskrifningsväsende genom att taga tjänstgöringspenningarna från dem, som erhöle befrielse från all tjänstgöring under tiden mellan mötena och i stället tillade dagaflöning åt dem, som skulle få bestyret med att föra rullorna och derigenom tjänstgöring hela året om; men Riksdagen afslog detta och för detta mån I, mine herrar, således icke anklaga mig; det är icke mitt fel att man icke tagit i stat uppförda tjänstgöringspenningarna från en del personer och använt dem till aflöning åt andra än staten medgifvit.

Angående anslag för tillämpning af nya värnpliktslagens föreskrifter.

(Forts.)

Det framgick af den förste talarens anförande att han ansåge billigt att bevilja 77,500 kronor, deraf man kunde gifva en del till afdelningsområdesbefälhafvarne och en del till bevaringstruppers befäl, som icke förut åtnjöt tjänstgöringspenningar. Om man således, enligt hans åsigt, skulle ålägga kompanicheferna vid indelta infanteriet skyldighet att utan särskild betalning verkställa rullföring af de värnpliktige inom respektive kompaniombudsråden, så är dock fallet det, att dylikt befäl saknas i en del provinser, der roteringen sker icke för infanteriet, utan för flottan, såsom t. ex. i Norra och i Södra Møre härads af Kalmar län samt på Öland; dessutom äro bergslagerna i mellersta Sverige, provinsen Herjedalen och Lappmarkerna, i följd af särskilda privilegier och stadganden från knektehället befriade. Skulle man nu kommendera särskildt befäl till samtliga dessa områden och tillika taga i betraktande att befäl, kommenderad utom eget regementsområde, är berättigadt att, förutom särskild betalning för expeditionsgöromål, åtnjuta rese- och traktamentsersättning under hvarje inskrifningsförrättning, så komme, enligt min åsigt, den sålunda uppkomna sammanlagda kostnaden icke att understiga ifrågasatta 150,000 kronor.

När jag nu således har för kammaren tillkännagifvit min uppfattning om 1875 års löneroglering — hvilken uppfattning jag anser vara riktig och så riktig, att, om i Sverige finnes s. k. kronjurister, som egde att döma mellan styrelsen och dess motparter i frågor, som röra styrelsen, så skulle dessa kronjurister, enligt mitt förmenande äfvenledes gifva mig rätt i denna min tolkning — så kan också Riksdagen finna att jag aldrig kan sätta mitt namn under en förordning, som ålägger indelta befälet att utan ersättning verkställa de för nya värnpliktslagens tillämpning erforderliga inskrifnings- och redovisningsarbeten.

Angående anslag för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter.

(Forts.)

Herr A. P. Danielson: Vi äro, litet hvar, herr krigsministern tack skyldige för den öfverskådliga utredning, som han nu meddelat kammaren och hvarigenom tvistepunkten blifvit begränsad till frågan om kompaniområdesbefälhafvarnes aflöning. Herr krigsministern tycktes nemligen finna sig belåten med reservanternas åsigt i afseende på områdesbefälhafvarne, eftersom han så litet berörde dem, liksom han icke det ringaste vidrörde förhållandena med afseende på bataljonsbefälet, hvadan således återstå kompanibefälhafvarne. Jag vill i sistnämnda afseende särskildt hänvisa till hvad herr statsrådet sjelf yttrat i sitt anförande till statsrådsprotokollet, som finnes intaget i den vid 1886 års riksdag aflemnade statsverkspropositionen och deri herr krigsministern fullständigt utredt frågan om rullornas förande. Efter herr statsrådets uppgift skulle värnpligtsområdenas befäl med adjutanter och biträden, ega att uppbära dagaflöning hela året om med tillsammans 410,000 kronor. Men herr statsrådet nämnde tillika, att han ansåge Kongl. Maj:t ega rätt att utjemna dessa aflöningar genom att afdraga tjänstgöringspenningarne för de officerare, som icke behöfde föra ifrågavarande rullor. Deraf följer också att, med en dylik anordning, komme att stå till Kongl. Maj:ts förfogande icke mindre än 290,960 kronor.

Man har talat om det ofantligt ökade arbete, som en del af arméns befäl skulle få genom de uppgifter, som komme att uppdragas åt detsamma i och för inskrifningsväsendet, och att detta arbete icke stode i något rimligt förhållande till deras hittills varande, endast efter tjänstgöringen å roten beräknade arbete. Att arbetet blir ökad kan icke hjälpas; men då herr krigsministern uppgaf, att på hvarje kompanibefälhafvare skulle belöpa sig skyldighet att registrera 2,400 namn, så vill jag endast påpeka, att, om man fördelar denna registrering på årets 365 dagar, så skulle arbetet komma att bestå af att uppteckna omkring sju namn eller sju rader per dag — och detta arbete kan väl ändå icke sägas vara så förfärligt svårt.

Om jag nu betänker att vi hafva 188 kompaniområdesbefälhafvare, och att en hvar af dem har en aflöning af 380 kronor, så gör detta sammanlagdt en summa af 71,400 kronor, eller i det närmaste samma belopp, som det hvaröfver Kongl. Maj:t kan disponera genom indragande af tjänstgöringspenningarne för 173 kaptener. Således finner man, att med god vilja kan Kongl. Maj:t ordna saken utan något nytt anslag. Jag skulle icke vilja förfäktas min mening, om jag trodde att man försökte drifva något rätthafveri för militären. Detta är alls icke min tro, utan jag stöder min åsigt hufvudsakligen uppå den tolkning jag gör af den punkt i Riksdagens skrivelse angående ny löneroglering af arméns befäl, der det heter, att de, som ingå på den nya lönestaten, skola vara skyldige att underkasta sig de förändringar i tjänstgöringsskyldighet och aflöningsförmåner, hvilka en omorgani-

sation af landtförsvaret kunna göra erforderliga. Men med ordet *underkasta* kan väl icke menas endast förhöjning i aflöningen, utan dermed afses tydligt minskning i densamma liksom ökad tjänstgöring, ty en *ökning* i aflöningsförmånerna kan väl icke vara meningen med ordet »underkasta». Och då dertill kommer att Kongl. Maj:t kan af det till tjänstgöringspenningar anvisade anslaget förfoga öfver ett belopp, som Kongl. Maj:t sjelf i sin proposition till förra Riksdagen beräknade till 290,000 kronor, så kan jag icke finna annat än att saken mycket väl kan ordnas utan att nya medel behöfva anslås dertill.

Angående anslag för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter.

(Forts.)

Herr krigsministern åberopade hvad som år 1875 af dåvarande krigsministern anfördes så väl här i kammaren som till statsrådsprotokollet vid lönefrågans föredragning inför Hans Maj:t Konungen, men detta blef ju ej Riksdagens beslut, utan kan endast uppfattas såsom hans enskilda mening. Att man nu framkommer och begär denna nya utgift bevisar enligt min tanke endast, att man vill undandraga sig tillämpningen af de bestämmelser, som intogos såsom vilkor för genomförande af den nya löne regleringen. Våra militärer hafva nu i tio år uppburit aflöning efter denna, och då tycker jag att det icke är för tidigt att de äfven få känna på de skyldigheter, som skulle motsvara förmånerna. Och att dessa senare ej varit obetydliga, det framgår tillräckligt af den allmänna belåtenhet, man i synnerhet i en del lönegrader visat öfver det nya aflönings sättet, och som funnit sitt uttryck i en mängd då förekommande skrivelser, adresser och dylikt.

Jag får således fortfarande yrka bifall till reservationen.

Herr Hörnfeldt: Jag har inom utskottet biträdt det slut, hvartill utskottet kommit, och jag ber därför få angifva mina skäl dertill. Min åsigt var nemligen den att, sedan Riksdagen antagit en ny värnpligtslag, man äfven vore skyldig att anvisa de medel, som krigstyrelsen kunde anse erforderliga för verkställande af inskrifningen och redovisningen af de värnpligtige enligt den nya lagen. Nu säger herr Danielson, att arméns befäl är skyldigt att utan ersättning åtaga sig besväret med denna sak på grund af den bestämmelse, som uppställdes såsom vilkor för den nya löne regleringens genomförande, att de som inginge på den nya lönestaten skulle vara skyldige att underkasta sig de förändringar i tjänstgöringsskyldighet och aflöningsförmåner, hvilka en omorganisation af vårt försvar kunde göra erforderliga. Pluraliteten inom utskottet delade dock icke denna åsigt, emedan den icke kunde betrakta den nya värnpligtslagen såsom innebärande en omorganisation af armén. Denna tolkning har ock vunnit stöd af hvad herr krigsministern nyss uttalade, då han förklarade sig icke kunna sätta sitt namn under ett regeringsbeslut, som innehölle befallning till arméns befäl att utan särskild ersättning förätta de med inskrifningen och redovisningen af de värnpligtige

Angående an-
slag för till-
lämpning af
nya värn-
pligtslagens
föreskrifter

(Forts.)

förenade göromål. För min del vågar jag således icke taga på mina skuldror ansvaret att biträda reservanternas åsigt, emedan det skulle kunna inträffa att, om icke krigsstyrelsen får till sitt förfogande ställda nödiga medel till inskrifningen och redovisningen af de värnpligtige, man i händelse af en mobilisering ej skulle kunna veta hvar man hade folket; och jag får därför yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Näslund instämde med herr Hörnfeldt.

Herr A. P. Danielson: Jag skall blott be att få säga några ord till herr Hörnfeldt. Hvad beträffar det ansvar han icke ville dela med reservanterna, är det icke så farligt dermed, ty Kongl. Maj:t har tillräckligt med medel till sitt förfogande för att kunna ordna om denna sak, och det är alls icke reservanternas mening att omöjliggöra rullföringen af de värnpligtige, såsom herr Hörnfeldt antydde. Att icke han och andra med honom kunna tyda den punkt i 1875 års riksdagsskrifvelse, hvarom fråga är, på samma sätt som reservanterna, vill jag icke klandra; det tillkommer dock ytterst kammaren och Riksdagen i sin helhet att tyda den så som de anse den böra tydas. Jag har för min del endast velat framhålla de skäl, som tala för min uppfattning af saken, och jag tror äfven att dessa skäl böra väga något, helst som icke blifvit motsagdt, hvad jag för eu stund sedan yttrade, att Kongl. Maj:t själf förklarar i propositionen till 1886 års Riksdag att, af till vederbörande befäl nu utgående tjenstgöringspenningar, 290,000 kronor kunna omflyttas till dagarfvode för rullföringen till kompanibefälhafvarne, hvilken dagaflöning är beräknad i nu afsedda fall för kompanibefälhafvarne till endast 119,000 kronor.

Herr Petersson i Runtorp: Jag har icke mycket att tillägga till hvad min medreservant nyss uttalat. Jag vill endast framhålla ännu ett skäl, som torde tala för bifall till reservationen.

Vid 1875 års lönereglering för arméns befäl blef stadgadt, att officer skulle få afsked vid 50 års ålder. Jag tror, att officerare i allmänhet vid den åldern ännu hafva så mycken arbetskraft kvar, att de mycket väl skulle kunna åtaga sig ifrågavarande rullföring, och jag tror till och med att de mycket gerna skulle vilja förrätta detta arbete, när de så tidigt få uppbära en ganska stor pension. Men äfven om man icke skulle anse dessa lämpliga, så finnas i alla fall så många officerare, som få afsked vid tidigare ålder, att det icke bör blifva svårt att få tillräckligt antal personer, som äro fullt mäktiga att verkställa ifrågavarande arbete. Genom detta tillvägagående skulle också den olägenhet bli afhjelpat, som af herr krigsministern nyss omnämndes, nemligen att vissa orter inom landet sakna tillgång på afdelningsområdesbefälhafvare.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Ofverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma i hvad den skilde sig från den af herr A. P. Danielson m. fl. afgifva, vid punkten fogade reservation samt godkännande i stället af nämnda reservation; och ansåg herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering begärdes och företogs i enlighet med följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Angående anslag för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter.

(Forts.)

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 7:de punkten af utlåtandet n:o 4,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har kammaren afslagit utskottets hemställan, så vidt den skiljer sig från den af herr A. P. Danielson m. fl. afgifna, vid punkten fogade reservationen samt godkänt nämnda reservation.

Omröstningen visade 92 ja, men 94 nej; i följd hvaraf kammaren beslutat i enlighet med nejpropositionens innehåll.

Punkterna 8 och 9.

Biföllos.

Punkten 10.

Angående anslag till Karlsborgs fästningsbyggnad.

Sedan Kongl. Maj:t föreslagit,

att Riskdagen måtte till *Karlsborgs fästningsbyggnad* anvisa såsom extra anslag för år 1888 ett belopp af 200,000 kronor, derutaf 50,000 kronor till förberedande arbeten för Vabergets befästande, hemstälde utskottet under denna punkt,

att af Riksdagen måtte för år 1888 å extra stat beviljas:

a) 100,000 kronor för fortsättande af arbetena å Karlsborgs hufvudfästning; och

b) 50,000 kronor för vidtagande af åtgärder för befästande af Vaberget.

I en vid punkten fogad reservation hemstälde deremot herrar *A. P. Danielson, Petersson* i Runtorp, *Olsson* i Åttersta, vice talmannen *S. Nilsson, Hörnfeldt, Jonsson* i Hof, *Pehrson* i Törneryd, *Persson* i Mörrarp, *Persson* i Vadensjö, *Näslund, Petersson* i Eksebo och *Andersson* i Lyckorna,

Angående
anslag till
Karlsborgs
fästnings-
byggnad.

(Forts.)

»att, med afslag å Kongl. Maj:ts framställning om anslag å 50,000 kronor till förberedande åtgärder för Vabergets befästande, Riksdagen till fortsättande af arbetena å Karlsborgs hufvudfästning må bevilja ett extra anslag för år 1888 å 100,000 kronor».

Efter föredragning till en början af *mom. a)* i utskottets hemställen anförde

Herr Peterson i Runtorp: Jag anhåller om afslag å det nu föredragna momentet af 10:de punkten och om bifall till den reservation jag med flere afgifvit.

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Jag vet icke om det icke är vid *mom. b)*, herr Nils Peterson bort göra sitt yrkande. För min del anhåller jag om bifall till det nu föredragna *mom. a)*.

Herr A. P. Danielson: Jag medgifver, att reservationen är något ofullständig i förhållande till utskottets kläm. Vi hade till en början skrivit den lika dermed, och jag vet icke, hvarför den nu blifvit uppsatt på annat sätt.

Emellertid då, såsom jag ser, reservationen vid denna punkt nu är så affattad, att den synes afse anslaget till så väl befästningsarbeten å Vaberget som till hufvudfästningen å Karlsborg, kan jag nu icke yrka bifall till reservationen, utan ställer sig saken på det sätt, att jag yrkar bifall till *mom. a)*, men afslag å *mom. b)* i utskottets hemställen.

Vidare anfördes ej. Kammarern biföll utskottets hemställen.

I fråga om *mom. b)* yttrade:

Herr vice talmannen Sven Nilsson: På de skäl, som äro anförda i reservationen, anhåller jag om afslag å utskottets hemställen i denna punkt. Jag tror nemligen att det ifrågavarande befästningsarbetet är något, som kan uppskjutas till kommande tider, då man bättre är i tillfälle att bedöma, om någon nytta kan vara dermed förenad.

Herr Petersson i Runtorp: Jag anhåller allenast att få upprepa min något i förväg gjorda anhållan om afslag å utskottets förevarande hemställen.

Herr Folke Andersson: För min del tror jag de uti reservationen anförda skäl vara mycket talande och yrkar därför afslag å utskottets hemställen i denna punkt. Anslaget i fråga torde alldeles icke vara så nödvändigt, som man velat låta påskina, och i synnerhet under nuvarande tryckta tider anser jag det vara desto mera berättigadt att instämma i den afgifna reservationen.

Häruti instämde herr Odell.

Sedan öfverläggningen nu förklarats slutad, gaf herr talman-
nen proposition först på bifall till utskottets hemställan och sedan
på afslag derå; och blef den sistnämnda propositionen med öfver-
vägande ja besvarad.

Punkterna 11—16.

Biföllos.

Punkten 17.

Till *skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande* hade Kongl. Maj:t för år 1888 äskat 90,000 kronor eller lika stort belopp, som 1886 års Riksdag anvisat för innevarande års behof i enahanda hänseende.

*Angående an-
slag till skarp-
skytteväsen-
dets och skjut-
skicklighetens
befrämjande.*

I en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 10) hade deremot herr *J. S. Nisser* yrkat, att det af Kongl. Maj:t sålunda äskade anslaget måtte antingen helt och hållet vägras eller också till sitt belopp betydligt nedsättas; och hemställde utskottet under förevarande punkt, »att till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande ett extra anslag af 45,000 kronor må för år 1888 anvisas.»

Efter uppläsande häraf anförde

Herr Nordenfelt: Den vackra tanke, som för åtskilliga årtionden sedan fann sitt uttryck i bildandet af de frivilliga skarpskytteföreningarne genom sammanförande af frivilliga män för att utveckla sig i militära öfningar, har på senare tider icke vunnit den anklang, som man hoppades från början. Skälen härtill äro flere; dock vill jag särskildt framhålla två af dem, hvilka jag anser hafva varit de för saken mest bestämmande. Det i det allmänna medvetandet allt mer framträdande behofvet att såsom grund för härorganisationen i vidsträcktare mån än hittills i vårt land varit fallet använda den allmänna värnpligten, gör att ett dylikt system som skarpskytteväsendet, med en trupp så att säga vid sidan af armén, icke kan anses vara berättigadt i samma grad som förut. Äfven måste man erkänna att den väg som dessa corpser sökt inslå för sin utbildning, icke alltid varit den rättaste. Deras jägtande att uppträda såsom sjelfständigt exercerade trupper har särskildt medfört stora svårigheter, kostnader och tidsutdrägt m. m. Den personliga skjutskickligheten hade säkerligen bort vara den grundval, på hvilken den ifrågavande idén bort stödja sig. Om detta hade gjorts till hufvudsak och exercisen till bisak, så är jag öfvertygad att det slappande af intresset för saken, hvilket på senare tider visat sig, icke skulle hafva inträffat. Ty den personliga skjutskickligheten

Angående anslag till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande.

(Forts.)

väcker intresset ända ifrån den tidigaste åldern och bibehållen underhåller den detta intresse så, att den krigareanda, hvilken är den betecknande för denna rörelses början, säkerligen icke skulle utlockna. För min del tror jag att skjutskickligheten bör utvecklas ännu långt mera inom vårt land än nu är fallet. Denna den personliga skjutskicklighetens betydelse tror jag vara anledningen till att skarpskyttecorpserna upplösa sig eller antingen bildat nya skyttegillen eller förenat sig med äldre dylika. Hittills har också denna skjutskicklighet befrämjats och understöds med ganska betydande belopp. Riksdagens anslag har varierat emellan 100,000 kronor och 80,000 kronor årligen samt har under de senare åren utgjort 90,000 kronor. Nu föreligger emellertid ett förslag att sänka denna siffra med hälften eller till 45,000 kronor, ett resultat, hvartill utskottet troligen kommit på grund af en motion i medkammaren, då utskottet för sin hemställan använder en del af motionärens motivering. Utskottet säger, att för närvarande finnas 46 frivilliga skarpskytteföreningar och 89 skyttegillen med tillsammans 17,997 man.

Efter detta uträknas huru många af dem, som äro i beväringensåldern, och huru många i verkligheten skulle kunna uppställas såsom män i leden; ja skulle dessa 90,000 kr. användts endast för att få 1,600 rekryter, då erkänner jag gerna att dessa penningar äro illa använda samt skulle då vilja tillstyrka anslaget fullständiga indragande. Men så är ingalunda förhållandet. De anförda siffrornas rättighet kan jag icke jäfva, men om slutledningen, resultatet, ber jag få säga några ord.

Motionären påpekar huru som det skulle vara endast ett fåtal, som få del af detta anslag, men jag skall söka visa, att det är helt andra förhållanden, som nu framträdt. I början af skarpskytteidéns utveckling hade vi enligt uppgifterna ända till 300 corpser, som i mer eller mindre mån åtnjöto del af detta anslag. Antalet sänkte sig sedan undan för undan, så att det år 1878 icke utgjorde mera än omkring ett och halft hundratal och sedan finna vi år 1881 antalet af de skarpskyttecorpser, som åtnjöto andel af statsanslaget, uppgå till endast 75 med ett medlemsantal af 12,000. Men då börja äfven skyttegillena att vara med, så att redan då mindre skyttegillen draga nytta af detta anslag. Från 1882 till 1887 har antalet skarpskyttecorpser sjunkit till 46, men antalet skyttegillen, som användt af anslaget, stigit från 1 till 89. Antalet personer, som fått nytta af dessa penningar, utgjorde 1881 12,000, 1883 10,000, men steg sedan tillsammans med skyttegillena till 17- å 18,000. Efter som skarpskyttecorpsernas antal under nämnda tid minskats, är det sålunda tydligt, att skyttegillenas personantal ökats. Jag vill äfven på ett annat sätt bevisa, att skyttegillenas antal högst betydligt tilltagit och deras verksamhet utvecklats. Den gevärsammunition, som under de

senaste tre åren utlemnats från statens förråd till skarpskytte-
corpserna, skyttegillena och enskilda personer, utgjorde

år 1884	475,000	patroner,
år 1885	623,000	» och
år 1886	nära 700,000	patroner.

Angående anslag till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande.

(Forts.)

Denna betydliga ökning i ammunitionsförbrukningen visar ju en synnerlig tillväxt i afseende på öfningarne. Det är dock att märka, att under sista året har ännu större ökning af ammunitionsförbrukningen egt rum, i ty att under senare tider hafva enskilda personer i allmänhet ändrat sina gevär till centralantändare, hvarvid till patronerna användas kopparhylsor, som kunna användas flera gånger. Jag har erfarenhet af att ganska stora kvantiteter centralantändningshylsor sålts af enskilda personer, och att kulor nu hafva mycket större marknad än förut. Detta bevisar att då förut ammunition inköptes endast från kronans förråd, förbrukas nu en mängd sådan, tillverkad af enskilda personer. Från kronans förråd utlemnades, såsom sagdt, 1884 475,000 patroner och 1886 700,000 patroner, och ändock har inköpts en mängd ammunition af enskilde. Detta tyckes visa, att skyttegillenas både verksamhet och lifaktighet är i ständig tillväxt. Om dessa stora siffror, 100,000, 80,000, 90,000 kronor, förut voro berättigade på den grund att dermed åsyftades en utveckling och förbättring i skarpskytteväsendet samt ett befrämjande af skjutskickligheten, men under senare tider skarpskytterörelsen småningom tagit af och skyttegillena tilltagit, förefaller det mig som om det nu icke vore rättvist att, då sådant intresse visat sig för skjutskickligheten inom landet, stryka så stor del som ända till hälften af förevarande anslag. Jag kan icke finna, att i utskottets motivering något står, som kan gifva anledning till en så häftig nedsättning. Det står blott, att, »då ifrågavarande behof åtminstone under nuvarande förhållanden synes tillräckligt tillgodosedt genom ett vida mindre anslag än det nu begärda, finner» o. s. v. På hvad grund kan det sägas, att under nuvarande förhållanden behofvet synes tillgodosedt? Anslaget är uppfördt för två ändamål, nemligen dels för skarpskytteväsendets, dels för skjutskicklighetens befrämjande. Om jag nu anser mig på det tydligaste hafva bevisat, att intresset för skjutskickligheten fortfarande är i full lifaktighet och att, ehuru skarpskytterörelsen nedgått, den dermed åsyftade tanken att söka förskaffa utanför armén stående personer någon skicklighet, som kan göra dem berättigade att deltaga i landets försvar, ännu med styrka gör sig gällande, så må det väl icke vara rätt att strypa anslaget eller att sänka det så mycket. Det har alltid påståtts, att svensken har en medfödd krigareanda, och på grund deraf har man ansett, att öfningen för våra trupper icke behöfde utsträckas till den grad, som för andra nationer vore behöfligt. Om detta är en sanning, måste man åtminstone söka underhålla denna krigareanda, och jag är öfvertygad att denna

Angående anslag till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande. summa af 90,000 kronor blir väl använd genom den skjutskicklighet, som i landet deraf uppkommer.

Jag vill äfven påpeka ett par andra omständigheter. Det är icke blott till sjelfva skjutandet som, i egenskap af premier m. m., dessa penningar användas. Det är äfven till skjutbanornas förbättring och underhåll. Dessa skjutbanor, som åtminstone i början anlades i närheten af städerna, hafva på senare tider genom städernas utvidgning i allmänhet kommit så nära intill dessa, att man blifvit tvungen att flytta dem och därför måst nedlägga stora kostnader. Äfven dessa kostnader hafva i allmänhet gått från detta anslag. Dessutom användas dessa skjutbanor ej blott af de till skyttegillena hörande personer, utan äfven af skolungdomen, som skall skjuta i sista klassen.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Andersson från Malmö: I motsats mot den siste talaren får jag anhålla om bifall till utskottets förslag. Jag tror nemligen, att sedan den bestämmelsen, att beväringssynglingarne, genom inhemtande af ett visst minimimått af militärisk kunskap, kunde befrias från ett års beväringsofningar, upphört att vara gällande, skarpskytteidén i vårt land nästan upphört. Jag tror att det anslag, som nu begäres, hufvudsakligast skulle komma att användas till aflöning af instruktörer och befälhafvare för skarpskytteföreningar, som endast finnas till på papperet.

Den siste talaren tycktes fästa ganska stor vikt vid skyttegillena och skyttesällskapen, som finnas i vårt land. Men jag tror att den betydelse han dervid fästade var väl mycket öfver-skattad. Jag tror nemligen att dessa skyttesällskap och skyttegillen anställa sina öfningar mera för nöje än för nytta, och jag är öfvertygad om, att, i fall det skulle ifrågasättas att ledamöterna i dessa sällskap skulle utgå i fält, om det skulle blifva allvar af leken, de helt säkert skulle komma till korta. Jag har mig nemligen bekant, att största delen af dessa ledamöter hunnit till en ålder, som skulle omöjliggöra deras deltagande i ett krigs strapatser. Ej heller tror jag att skyttarne sjelfve med allvar tänka på att, i fall krig skulle utbryta, de då skulle ställa sig i ledet, utan de flesta betrakta nog dessa målskjutningsöfningar som en sport eller som en angenäm förströelse på lediga stunder.

Som sagdt, den summa, som ifrågasatts, anser jag öfver-måttan stor för det ändamål man afser och därför skall jag anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Herr A. P. Danielson: Jag är delvis förekommen af den näst föregående talaren, hvilken åberopat det skäl, att sedan numera de värnpligtige icke genom att tillhöra en skarpskyttecorps kunna befria sig från deltagande i första årets vapenöfningar, så skall

intresset för skarpskytteväsendet ytterligare betydligt aftaga. Det andra skälet, hvarför jag för min del biträder den af utskottet föreslagna nedsättningen, har varit det, att jag anser Riksdagen principiellt böra vid anslags beviljande tillse, att hvarje anslag användes till så stort gagn som möjligt är. Anslaget i fråga är ju afsedt till främjande af landets försvar, och jag tror detta ändamål bättre befordras genom en del af de ifrågavarande medlens användande på annat håll, hvarom jag blifvit än mera öfvertygad, som jag i min egenskap af statsrevisor funnit, att dessa medel delvis användts till utbetalningar, hvarom det kan ifrågasättas om de varit afsedda att betäckas med detta anslag. Så hade år 1885 utbetalts femtontusen kronor till en nordisk skyttefest i Stockholm och några tusen kronor till en person, som författat ett historiskt arbete i krigsvetenskap — ett arbete i öfrigt, hvarom tvifvel rådt om det varit förtjent af en dylik uppmuntran eller icke, att döma efter hvad jag själf af militärer inhemtat.

I anledning häraf har emellertid fråga uppkommit, att ifrågavarande anslag varit högre än behöfligt, och den uppfattningen att med anslaget kunde göras mera gagn på annat håll till försvarets bästa. Riksdagen har nu i dess ställe beviljat ett anslag till stamtrupp för Vesternorrlands bataljon, och vi komma snart att få höra talas om, att fråga uppstår om nedläggande af arbete på befästningar för Stockholms försvar. Det har ifrågasatts att härtill använda kronoarbetareskorpsen, för hvilken det varit svårt att finna arbete. Det vore ju, såsom mig synes, bättre att använda medlen för detta ändamål.

Jag tror heller icke att hvad som kommer att återstå af ifrågavarande anslag skall visa sig otillräckligt för ändamålet, eller att några svårigheter genom den förevarande nedsättningen skola uppstå, och yrkar jag således på anförda skäl bifall till utskottets hemställan.

I detta yttrande instämde herrar *Persson* i Vadensjö, *Truedsson*, *Ericsson* i Ahlberga, *Mallmin*, *Åkerlund* och *Sundling*.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. Efter det herr talmannen framställt propositioner i enlighet med de framställda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8.

Föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 7, i anledning af väckta motioner om ändring af 26 kap. 2 § byggningsbalken.

I förevarande ämne hade inom Andra kammaren väckts två särskilda motioner, den ena, n:o 4, af herr *A. G. Jönsson* i Mårarp och den andra, n:o 15, af herr *O. Erickson* i Bjersby. I den förra hade föreslagits, att ifrågavarande lagparagraf måtte erhålla en sådan lydelse, att lagrummets ursprungliga syfte, att sockne-

Om ändring af 26 kap. 2 § byggningsbalken.

(Forts.)

Om ändring
af 26 kap. 2 §
byggnings-
balken.
(Forts.)

männen endast hafva skyldighet att bekosta fullständig nybyggnad, men kyrkoherde att ombesörja husens underhåll, måtte blifva klart uttryckt; och i den andra »att Riksdagen måtte för sin del besluta sådan förändrad lydelse af 26 kap. 2 § byggningsbalken, att deraf tydligen framgår, att *underhållsskyldigheten* af de hus, hvilka det åligger församlingen att antvarda kyrkoherden färdiga, helt och hållet åligger kyrkoherden och endast *nybyggnadsskyldigheten* församlingen».

På anförda skäl hemställde emellertid utskottet, att motionerna icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Emot denna utskottets hemställan hade reservationer afgifvits af herr *Anderson* i Tenhult äfvensom af herrar *Smedberg*, *Andersson* i Nöbbelöf, *Folke Andersson*, och *Svensson* i Lösen.

Herr *Erickson* i Bjersby erhöll ordet och yttrade: Såsom kammaren har sig bekant, är ifrågavarande förslag icke nytt. Vid flera föregående riksdagar hafva förslag blifvit väckta angående ändring i stadgandena om församlingens skyldighet att bygga och underhålla husen vid kyrkoherdeboställen; och flera gånger har också Riksdagen beslutat skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t måtte låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ny eklesiastik boställsordning. Anledningen, hvarför denna fråga så ofta gjorts till föremål för Riksdagens behandling, är att söka i åtskilliga förhållanden, som beröra denna sak, såsom att man allt mer och mer kommit till insigt om olämpligheten af, att församlingarna skola vara skyldiga att så väl bygga som underhålla hus vid kyrkoherdeboställena; särskildt har man dervid fäst sig vid underhållsskyldigheten. Men anledningarne till missnöje hafva icke inskränkt sig allenast härtill, utan dertill har kommit det missförhållande, att de nu gällande stadgandena i allmänhet icke tillämpas på sätt ske borde eller i öfverensstämmelse med deras innehåll. Man bör kunna vara ense derom att, hvad beträffar kyrkoherdeboställena på landet, genom hvad som stadgas i kongl. resolutionen den 1 augusti 1727 § 12, 26 kap. 8 § byggningsbalken, kongl. resolutionen den 10 augusti 1762 § 4, kongl. kungörelsen den 6 november 1863 och kongl. förordningen den 27 april 1877 någorlunda tydligt är bestämdt, hvilka och huru stora hus församlingarne äro skyldiga att bygga och i hvad mån de äro skyldiga att underhålla dem. Man finner i åberopade lagrum att underhållsskyldigheten beträffande de hus, församlingarne skola bygga, är gemensam för kyrkoherden och församlingarne. Men huru tillämpas väl dessa stadganden? Jo, i allmänhet på det sätt, att vederbörande synerätter ådöma församlingarne *hela* underhållsskyldigheten, tvärt emot hvad lag stadgar, och dermed befria kyrkoherdarne från deras underhållsskyldighet, hvilket tolkningssätt genom praxis blifvit snart sagdt häfdvunnet.

Nu har jag i min motion inskränkt mig till det yrkandet, att Riksdagen måtte besluta »sådan förändrad lydelse af 26 kap. 2 § byggningsbalken, att deraf tydligen framgår, att *underhållsskyldigheten* af de hus, hvilka det åligger församlingen att antvarda kyrkoherden färdiga, helt och hållet åligger kyrkoherden och endast *nybyggnadsskyldigheten* församlingen.» Hvad jag begärt är sålunda, att *församlingarne* skola befrias från delaktighet i underhållsskyldigheten af ifrågavarande hus, en förändring som skulle för dem medföra icke blott stor lindring i kostnader utan äfven befrielse från en massa besvär, som nu betunga dem, utan att på samma gång för kyrkoherden medföra någon börda, som vore vidare känbar, emedan han, sedan han fått mottaga husen nya af församlingen, på bostället eger tillgång till de flesta nödiga materialier och i de flesta fall kan med eget folk fullgöra uppstående brister. Jag vågar till och med påstå, att för kyrkoherden skulle denna ökade skyldighet icke alls blifva betungande, ty dels komme antagligen ett sådant förbättrande att tagas i betraktande vid löneregleringen, och dels skulle kyrkoherden derigenom blifva befriad från de obehag, som nu lätt kunna uppstå mellan honom och församlingen, då reparationer skola af församlingen verkställas vid bostället. Jag tager för gifvet, att min granne här bakom mig, som i följd af sitt embete är mycket bevandrad i dessa förhållanden, gifver mig rätt i hvad jag sagt. Såsom bevis på olämpligheten deraf, att församlingsborna skola hafva denna underhållsskyldighet och huru onödigt betungande den kan blifva, skall jag anföra ett exempel från en kommun, som jag noga känner till. År 1870 blef denna kommun vid laga syn ålagd att bygga nya hus vid kyrkoherdebostället. Pastoratet är litet, och därför söka sig kyrkoherdarne derifrån till andra beställningar, der afföningen är större; och den kyrkoherde, åt hvilken församlingen nämnda år ålades bygga, flyttade också derifrån redan under år 1879. Vid laga syn, som då egde rum, blefvo församlingsborna, oakadt husen voro snart sagdt nya, ålagda att reparera åtskilligt för en kostnad af 300 à 400 kronor. Detta fullgjorde församlingen. Men redan år 1880, då ny kyrkoherde utnämns och af domkapitlet, som under föregående år innehaft bostället, emottog detsamma, blef återigen laga syn, hvarvid församlingsborna å nyo ålades fullgöra åtskilliga bristfälligheter till en kostnad af 400 à 500 kronor. Den nye kyrkoherden innehade pastoratet endast i 4 år. Emellan honom och hans efterträdare hölls återigen laga syn, vid hvilken församlingen, oakadt den fullgjort förut ålagda förpligtelser, ålades afhjelpa bristfälligheter till en kostnad af 300 à 400 kronor. Hade nu kyrkoherden haft underhållsskyldigheten, hade alla dessa påsynta brister kunnat af kyrkoherdarne afhjelpas vid deras uppkomst utan nämnvärd möda eller kostnad, ty de bodde på bostället och hade der god tillgång på de flesta nödiga materialier.

Om ändring
af 26 kap. 2 §
byggnings-
balken.
(Forts.)

*Om ändring
af 26 kap. 2 §
byggninga-
balken.
(Forts.)*

Utskottet har emellertid afstyrkt min motion af skäl, att det icke finner lämpligt, att Riksdagen för sin del nu företager till behandling ett ämne, som ingår såsom en synnerligen vigtig del i det förslag till ny ecklesiastik boställsordning, som är att i en snar framtid förvänta från regeringen. Såsom herrarne veta, har man redan länge väntat på detta förslag; åtminstone hafva 24 år förflytit sedan Riksdagen skref till Kongl. Maj:t i detta ärende. Läser man nu det förslag, som af en därför tillsatt komité uppgjorts, finner man emellertid, att från församlingsbornas sida icke mycket är att deraf förvänta, utom att enligt detsamma församlingens börda skulle blifva än större, än den nu är, tvärt emot hvad man i följd af Riksdagens skrifvelse haft skäl att vänta.

Jag vet icke hvilken utgång denna fråga fått i medkammaren, ehuru jag tager för gifvet, att utskottets förslag der bifallits, men i hvad fall som som helst anser jag dock lämpligt, att denna kammare begagnar tillfället att afgifva en opinionsyttring, derest kammaren för öfrigt, i likhet med mig och den andre motionären, anser, att i första rummet församlingsborna böra befrias från denna skyldighet. Dervid kan dock icke utskottets förslag lämpligen bifallas, utan kammaren synes mig böra vidtaga något arrangement, hvarigenom vederbörande få klart för sig, hvad kammaren i frågan vill, i hvilket fall man kan hoppas, att kammarens åsigt tages i beaktande vid förslaget aflåtande till Riksdagen. Jag skall därför yrka återremiss. Skulle medkammaren hafva antagit utskottets förslag, blir följden deraf ju ingen annan, än att lagutskottet i memorial hemställer, att kammaren måtte fatta beslut i ärendet.

En reservant har föreslagit en ny skrifvelse till Kongl. Maj:t i detta ämne, och en dylik åtgärd kunde ju icke skada, men då, af skäl jag nyss nämnt, komiterades förslag i ämnet, hvilket redan blifvit tillgängligt i tryck, icke kan i oförändrad form antagas af denna kammare, samt den föreslagna skrifvelsen ju endast skulle innebära, att Riksdagen önskade ett snart framläggande för Riksdagen af berörda förslag, anser jag det nu vara bättre att återremittera frågan och derigenom gifva till känna, att Riksdagen icke vill gå in på den underhållsskyldighet uti ifrågasvarande hänseende, som nu delvis, till och med mot lagens stadgande, pålagts och alltjemt påläggas församlingssborna.

Jag yrkar, som sagdt, återremiss.

Vidare anförde

Herr Jönsson i Mårarp: Jag vill endast framhålla önskvärdheten af att snart få en ny lag, som reglerar skyldigheten att underhålla prestgårdshus. Den lag vi nu hafva ger anledning till en babylonisk förbistring, ty ingen har ännu kunnat säga, hvad presterna egentligen hafva för skyldighet i detta hänseende, ehuru lagen säger att de skola ombesörja underhåll.

Jag förenar mig i Herr Oscar Ericksons yrkande om återremiss.

Om ändring af 26 kap. 2 § byggningsbalken.

(Forts.)

Herr Redelius: Jag ber blott få begagna tillfället att uttala önskvärdenheten af att snarast möjligt få en ny ecklesiastisk boställsordning så väl med hänsyn till de ecklesiastiska boställenas skötsel, hvarom förra riksdagen var tal men hvarom nu icke är fråga, som med hänsyn till reparations- och byggnadsskyldigheten. Men med hänsyn till den nu föreliggande motionen kan jag ej instämma med motionären, men uttalar min enskilda uppfattning härom, som är denna: Hellre än att ingå på en sådan delning af nybyggnads- och underhållsskyldigheten, som motionären föreslagit, vill jag för min ringa del långt hellre vara med om en sådan anordning, hvarigenom hela så väl byggnads- som underhållsskyldigheten ålägges oss prester.

Herr Björkman: Det är af ganska stor vikt, att denna fråga blir reglerad på ett bättre sätt än hittills varit fallet. Jag har flere gånger varit med vid sådana syneförrättningar och funnit, att de utgifter församlingsborna fått vidkännas äro ganska betydliga. Härigenom uppkommer också ofta ett ledsamt förhållande mellan pastorn och församlingsborna.

Det var roligt höra, att den siste talaren önskade få det så stäldt, att presterna sjelfva öfvertog underhållsskyldigheten. Det är intet annat vi önska, ehuru det *nu* icke går för sig. Om man deremot nu kunde få fram en sådan opinionsyttring af denna kammare, som herr Oskar Erickson omnämnde, tror jag man skulle taga denna fråga i närmare öfvervägande. Att, såsom nu är fallet, församlingen skall bekosta sådana småsaker som reparation af lås och dörrar eller dylikt, synes mig besynnerligt, och jag förstår icke huru en sådan tolkning kunnat gifvas denna lag.

Jag skulle kunna hafva mycket att tillägga i denna sak, men då ingenting torde vinnas dermed, skall jag inskänka mig till att yrka återremiss.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framstälde herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på återremiss; och fann herr talmannen den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Då votering emellertid begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en omröstningsproposition af följande innehåll:

Den, som bifaller lagutskottets utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Om ändring
af 26 kap. 2 §
byggninga-
balken.
(Forts.)

Vinner nej, har utlåtandet af kammaren till utskottet återförvisats.

Voteringen, i vanlig ordning verkställd, visade 91 ja och 75 nej; varande alltså utskottets hemställen af kammaren bifallen.

§ 9.

Vidare förekom till behandling lagutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om tillägg till 17 kap. 16 § rättegångsbalken.

I berörda, inom Andra Kammaren af herr *E. Nyström* afgifna motion, n:o 98, var föreslaget, att Riksdagen måtte för sin del besluta följande tillägg till 17 kap. 16 § rättegångsbalken: »Vittnen, som ej kunna förmås att aflägga ed, skola i begge delomännens eller deras ombudsmäns närvaro denna försäkran afgifva: jag, N. N., afgifver härmed min högtidliga, upprigtiga och sannfärdiga förklaring och försäkran, att jag skall vittna och gifva till känna allt hvad jag vet i denna sak händt och sant vara, så att jag ej uppsåtligen något förtiger, tillägger eller förändrar.»

Efter föredragning af ärendet anförde

Herr Nyström: Herr talman, mine herrar! Jag förutser väl hvilken utgång denna fråga skall erhålla, och jag skall icke heller länge upptaga kammarens tid. De skäl, på hvilka utskottet afstyrkt min motion, äro precis de samma, som af utskottet i samma fall anfördes förra året. Denna gång skall jag därför icke ingå i någon vidlyftigare vederläggning af dessa skäl; jag har blott begärt ordet för att med ett par anmärkingar hjälpa de nykomne ledamöterna till orientering i frågan. Jag vill då först säga, att jag icke kan förstå, huru lagutskottet kan begagna en sådan motivering som den, att det endast är ett fåtal personer som lider under edstvänet, och därför behöfver man ej göra något för att rätta ett känt och erkänt förhållande. Mig synes att man icke bör se en sådan fråga ur den numerära synpunkten, utan ur rättens synpunkt. Om det inträffar blott en eller annan gång att en person dömes för vägrad edgång till 8 dagars fängelse, derpå till 25 kronors böter, och så till 175 kronors böter och han så låter förmå sig att gå eden under förklaring att eden för honom icke har den ringaste betydelse, så är detta en fråga, som man har att bedöma icke ur siffrornas synpunkt, utan man måtte se efter, huru vida häri ligger någon rättvisa eller icke. Är saken i och för sig oriktig och orimlig, så är den oriktig eller orimlig, vare sig den berör en eller tusen.

Utskottet anmärker vidare, att den frihet jag begär, att få afgifva en laglig försäkran utan edens form men med edens betydelse, finnes för dem som redan utgått ur svenska kyrkan och slutit sig till någon främmande trosbekännelse, som har en sådan

lära, att den icke tillåter edgång. Jag frågar då, är det rimligt att vår lagstiftning skall medgifva större samvetsfrihet åt främmande trosbekännare än åt landets kyrkas egna bekännare? Eller är det rimligt att den samvetsfrihet, som blifvit medgifven sådana, som gått ut från vår kyrka, den skall icke vara medgifven åt vår kyrkas medlemmar, då vi ändå äro ett folk, som skrifvit på vårt banér samvetsfrihetens bud och grundsats?

Slutligen antyder utskottet, att man skulle sakna garantier för att eden, om den utbyttes mot ett löfte, skulle blifva bindande. Jag har i min motion hänvisat till den § i strafflagen, som talar härom, och hvaraf framgår att, om någon fått afgifva en försäkran utan edens form, som sedan visar sig vara falsk, så faller han under samma lagens påföljd, som om han svurit falskt. Det är denna ansvarspåföljd, som enligt min mening innebär den tillräckliga garantien. Ingenting annat.

Man torde tänka, att detta är en sak, som blott har intresse för dissenters, eller sådana som hysa en annan uppfattning än statskyrkans. Men jag menar att denna fråga är af intresse äfven för sådana, som säga sig icke tillhöra något kyrkosamfund eller som icke hafva någon religiös tro alls. Om det är allvar med det namn vi bära af en kristlig stat, ett kristligt samhälle, så måste deri äfven ingå ett erkännande deraf, att det är just det rätt kristliga att icke tvinga sig på en person i strid med hans samvete. Och om vi vilja häfda religionsfrihetens princip, är det en smälek att affordra någon en ed under åberopande af Guds namn, affordra en för öfrigt oförvitlig medborgare en sådan ed, under det han förklarar sig icke tro på Gud. Det är det rätt kristliga att låta honom komma i åtnjutande af de menliga rättigheterna, äfven om han icke bar någon religion alls.

Jag skall sluta med att anföra ett uttryck ur en skrifvelse från Hernösands domkapitel, undertecknad af en sådan man som biskop Landgren. I denna skrifvelse, daterad den 1 augusti 1883, heter det bland annat: »Derför må det väl kunna sättas i fråga, huru vida det är lämpligt att fordra ed af gudsförnekare och materialister»

Herr talman! Jag har intet yrkande att göra.

Häruti instämde herr *Olsson* i Ornakärr.

Vidare yttrades icke. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 10.

Företogs handläggning af lagutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion om ändring af 1 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875.

Om ändring i lagfartsförordningen af den 16 juni 1875.

*Om ändring
i lagfartsför-
ordningen af
den 16 juni
1875.*

I detta utlåtande hemställde utskottet, att Riksdagen ville, med hufvudsakligt bifall till berörda inom Andra Kammaren af Herr J. Smedberg väckta motion, n:o 60, för sin del antaga följande

(Forts.)

Lag

angående ändrad lydelse af § 1 i förordningen om lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875.

Härigenom förordnas, att 1 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875 skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Hvar, som genom köp, byte, gåfva, testamente, arf, gifto rätt, skattelösen af kronojord eller annorledes med eganderätt åtkommer fast egendom, söke lagfart å fång vid den rätt, hvar under egendomen lyder. Hörer egendomen under flere rätter, skall med hvarje del lagfaras vid den rätt, hvarunder den del lyder.

Delegare i död mans bo, hvilka fast egendom i boet tillfallit, må, der egendomen i sin helhet af en eller flere bland dem öfvertagits eller af dem samfäldt till annan öfverlåtits, gemensamt lagfara med sitt fång, så framt den lagfart sökes samtidigt med eller efter lagfarten å nye egarens fång; skoland dock dervid antecknas huru stor lott hvarje delegare enligt arfskifte, bodelning eller testamente tillfallit.

Hvad sålunda är stadgadt afser jemväl frälseränta, fast egendom, som innehafves såsom fideikommiss, samt sådana på ofri grund i stad uppförda hus eller andra byggnader, hvarifrån egaren ej må skiljas, så länge han erlägger tomtören eller utan att lösen för byggnaderna gifves.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Berglöf: Herr talman! Den ändring, som är föreslagen i § 1 af lagfartslagen, afser inryckande i § af det andra stycket, eller det som börjar med: »Delegare i död mans bo.» Mot sjelfva sakförhållandet som med motionen afses har jag icke något att erinra, helst den domstol jag tillhört alltid följt den praxis, som man här vill göra till lag. Mot den reduktion man velat gifva åt lagförslaget torde deremot befogade anmärkningar kunna göras.

Stycket börjar med orden: »delegare i död mans bo». Att hvar och en kan förstå hvad härmed menas, det tar jag för gifvet. Men uttrycket är icke lyckligt valdt; det är föråldradt och bör icke begagnas i ny lag. Uttrycket skulle kunna ersättas med »delegare i dödsbo».

Vidare heter det: der egendomen i sin helhet af en eller

flere bland dem öfvertagits». Att här begagna uttrycket »af en eller flere» synes icke lämpligt, eftersom det längre fram i författningen talas om *gemensam* lagfart. Det torde vara öfverflödigt och man kan väl icke heller tala om »gemensamt lagfart», då egendomen öfvertagits af en delegare i dödsboet.

Angående ändring i lagfartsförordningen af den 16 juni 1875.

(Forts.)

Dessa mina anmärkingar äro dock af mindre betydighet; och jag skulle icke hafva begärt ordet, om icke längre ned i stycket, i meningen: »så framt den lagfart sökes samtidigt med eller efter lagfarten å nye egarens fång» förekommit bestämmelsen »efter lagfarten å nye egarens fång» som efter mitt förmenande är alldeles oriktig. Förslaget i denna del går naturligtvis derpå ut, att, om »nye egaren» söker lagfart å sitt fång innan delegarne i dödsboet sökt lagfart och ansökningen förty förklaras hvilande i afbidan på sterbhusdelegarnes lagfart, förmånen af gemensam lagfart skulle komma delegarne i sterbhuset till godo, fastän de inkomma med sin lagfartsansökning först sedan »nye egaren» sökt lagfart. Uttrycket »efter lagfarten å nye egarens fång» utmärker något helt annat, eller att lagfart redan meddelats å nye egarens fång, och kan således icke vara riktigt. Det skulle kunna sägas: »efter nye egarens ansökning om lagfart» eller dylikt.

På dessa skäl, och för att lagutskottet måtte sättas i tillfälle att taga det Riksdagens pröfning underställda förslaget i förnyadt öfvervägande, yrkar jag återremiss å föredragna utlåtandet.

Herrar *J. G. Siljeström* och *Svanberg* förenade sig med herr Berglöf.

Herr *Lundberg* yttrade: Liksom två eller flere personer, hvilka gemensamt köpt en fastighet, måste äfven enligt min åsigt två eller flere arftagare till fast egendom vara berättigade att på en och samma handling erhålla gemensam lagfart och väl icke erfordras att därför vidtaga några ändringar i nu gällande lagfartsförordning eller böra godkännas lagutskottets föreliggande förslag, så vida icke meningen dermed vore, att rättigheten till erhållande af gemensam lagfart skall inskränkas till det i lagförslaget nämnda fall, att lagfart sökes samtidigt med eller efter ansökning om lagfart å ny egares fång; och då jag icke kan anse en sådan inskränkning skäligen, samt lagförslagets innehåll i öfrigt, eller särskildt hvad af lagutskottet åsyftas med att »gemensamt lagfara», när egendom i sin helhet af en eller flere delegare i död mans bo öfvertagits, nog må tyckas tvetydigt eller missledande, finner jag mig för min del icke kunna gilla förevarande lagförslag, liksom jag ej heller tror, att förslaget i det skick, hvori det nu finnes, om det af Riksdagens antoges, kunde vinna Kongl. Maj:ts eller högsta domstolens bifall, och förenar jag mig i yrkandet om återremiss.

Herr *Stockenberg*: Jag instämmer desto hellre i yrkandet om återremiss, som jag från den domstol, jag tillhör, af mång-

Angående ändring i lagfartsförordningen af den 16 juni 1785. ärig erfarenhet kan vitsorda, att i praktiken inga olägenheter uppstått deraf, att sterbhusdelegare, när de så begärt, meddelats gemensam lagfart endast på grund af bouppteckning och således utan att boet förut skiftats.

(Forts.)

Herr Smedberg: Redaktionen af tillägget till ifrågavarande § i lagfartsförordningen uppgjordes af tre jurister inom lagutskottet. Möjligtvis är den icke fullt så tydlig, som man kunnat önska, men jag tror dock icke att någon skall misstaga sig på meningen. Men om, såsom den förste ärade talaren begärde, kammaren vill återremittera ärendet för att få texten bättre, så har jag ingenting deremot, blott målet vinnes, nemligen en högst nödig ändring i nuvarande lag, under hvilken ifrågavarande förhållanden äro alldeles odrägliga. Många domstolar ålägga sterbhusdelegare att hvar för sig söka lagfart, om än den arffallna fastigheten är aldrig så liten. Jag har sett exempel på ett $\frac{1}{32}$ mantal som tillfallit enkling och sju barn och som skulle skiftas enligt gamla lagen, så att enklingen skulle erhålla två tredjedelar och resten fördelas mellan barnen. Hela fastigheten var taxeringsvärderad till 400 kronor, hvaraf belöpte sig på hvardera barnet ett fastighetsvärde å 19 kronor och några öre, men sedan ett af barnen dött, hvarigenom skifte af dess arfslott mellan fadren och syskon måst ske, erhöll hvardera barnet en lott värd 1 krona 59 öre, hvarå särskild lagfart för hvardera måste sökas. Med en sådan lagtillämpning skulle lagfartskostnaden ofta öfverstiga fastighetens värde. Minsta kostnaden för lagfart är sex kronor, men så snart protokollet öfverstiger ett ark, går det genast till åtta kronor. Jag vet ett hemman om $\frac{1}{2}$ mantal, som delades mellan trettiofem sidoarfvingar. Lösen för lika många lagfartsbevis och protokoll, hvilka sistnämnda innehöllo tre ark hvar, belöpte sig till trehundrafemtio kronor; och detta sterbhus hade dock redan sålt fastigheten, då lagfarten söktes. Att lagen kan tillåta ett sådant förfaringssätt, som jag nu angifvit, och att domstolarne följa motsatta principer i detta hänseende, är redan anledning nog att begära en lagförändring, och därför har jag äfven väckt denna motion så väl vid 1886 års riksdag som vid förra riksdagen innevarande år. Lagutskottets första förslag föll i Första Kammaren, emedan för lagfarts beviljande icke fordrats arfskifte, af hvilket man kunde se hvarje sterbhusdelegares lott. Lagförändringen i fråga är emellertid, såsom jag nämnde, högst nödvändig, men om kammaren anser sig icke kunna bifalla förslaget i dess nuvarande skick, har jag ingenting emot återremiss.

Herr Carl Ifvarsson: Jag undrar icke på att denna fråga kommit på tal och kommit skarpt på tal. Äfven jag skulle kunna anföra flera sådana fall, som de, herr Smedberg omnämnt. Den ene domstolen tillämpar i detta hänseende lagfartsförordningen

på ett sätt, den andre på ett annat. Jag känner en tillförordnad domhufvande, som tolkade förordningen i enlighet med hvad herr Smedberg omtalat, under det en annan ansåg, att intet hinder vore att meddela sterbhusdelegare gemensam lagfart, äfven om de icke sålt eller skiftat egendomen utan ville behålla den gemensamt. Om en sådan praxis, som den sist angifna, blefve allmän, vore de lagfartssökandes intressen bäst tillgodosedda. Då sterbhusdelegarne icke sjelfva vilja skifta egendomen, synes det obilligt att domstolarne tvinga dem dertill. Ifrågavarande förslag lägger hinder i vägen för sterbhusdelegare, hvilka skulle vilja tillsammans besitta fastigheten, att erhålla lagfart å densamma endast på grund af bouppteckning. I detta afseende blefve således de lagfartssökandes ställning sämre än under gamla lagen.

Angående ändring i lagfartsförordningen af den 16 juni 1875.

(Forts.)

Men icke nog härmed; äfven mot redaktionen hafva anmärkningar blifvit gjorda. Genom orden: »så framt den lagfart sökes samtidigt med eller efter lagfarten å nye egarens fäng» synes mig lagutskottet hafva vänt bakfram på saken, ty icke kan den nye egaren hafva fått lagfart före sterbhusdelegarne. En sådan redaktion skulle enligt min mening hvarken Kongl. Maj:t eller högsta domstolen kunna gilla, och sålunda skulle detta förslag icke leda till någon åtgärd. Skall man kunna hoppas något af lagförslaget, måste det omskrifvas, så att sterbhusdelegare erhålla rättighet att sjelfva afgöra, huru vida de skola erhålla gemensam lagfart eller icke. Om de vilja bibehålla fastigheten eller ej, angår ingen, utan är helt och hållet deras ensak. På dessa grunder förenar jag mig med dem, som yrkat återremiss, och tror att, om vi vilja vinna något i detta hänseende, är en återremiss alldeles nödvändig. Jag tror visserligen icke att dermed för närvarande kan uträttas så mycket, men jag vill icke vara med om att antaga ett lagförslag, som i sig sjelft är omöjligt, och hemställer därför, att förslaget i antydt syfte måtte återmitteras till utskottet.

Herr Sjöberg i Stockholm: Jag har visserligen icke heller något annat yrkande att göra än det, hvarmed, så vidt jag kunnat finna, alla de talare, som före mig haft ordet, slutat sina anföranden, eller om återremiss af förslaget. En sak har likväl — förutom hvad redan blifvit anfördt — synts mig särskildt anmärkningsvärd, nemligen att det skulle vara sterbhusdelegare i oskiftadt bo förmenadt att erhålla lagfart å deras gemensamma fastighet. Detta är naturligtvis en omständighet af vikt vid det förhållande att äfven arfvingar, som öfverenskommit att lefva samman i bo oskiftat, af en eller annan anledning kunna behöfva söka inteckning i sin fastighet, hvilket ju icke är något ovanligt. För att erhålla sådan inteckning är villkoret, att lagfart först är vunnen. Detta hvad sjelfva saken beträffar. Hvad åter angår redaktionen,

Angående ändring i lagfartsförordningen af den 16 juni 1875. är jag med de föregående talarne ense derom, att denna är sådan, att den icke gerna kan af kammaren antagas. Men för sakens skull och för vinnande af det mål, den ärade motionären åsyftat med sin icke endast vid denna utan vid tvenne föregående riksdagar afgifna motion, synes det mig vara af synnerlig vigt, att den föreslagna lagtexten undergår förändring, ty jag antager att, om den framkommer till Kongl. Maj:t i det skick, hvori den nu af lagutskottet föreslagits, skall högsta domstolen deremot göra sådana anmärkningar, att den icke kan af Kongl. Maj:t godkännas.

(Forts.)

Vid sådant förhållande förenar jag mig med föregående talare, som yrkat återremiss.

Häruti instämde herr *Elowson*.

Herr *Abenius*: Jag delar visserligen också syftet med motionen, men jag kan dock icke obetingadt biträda densamma, emedan jag anser den föreslagna ändringen i viss mån för vidsträckt och i annan mån för inskränkt. Man kan nemligen tänka sig att en sterbhusdelegare får sin rätt utsträckt genom t. ex. ett testamente, och i så fall kan det ifrågasättas, huruvida det kan vara lämpligt att på en gång lagfara båda fången.

Å andra sidan har jag åter tänkt mig att sterbhusdelegare, som lefva i bo oskifta, af en eller annan orsak behöfva inteckna sin gemensamma fasta egendom och då måste uppgöra en slags pro forma arfsförening, för att lagfart skall kunna meddelas.

På grund af dessa omständigheter och hvad för öfrigt blifvit mot förslaget anmärkt, förenar jag mig i yrkandet om återremiss.

Herr *Smedberg*: Med anledning af den anmärkning, herr *Carl Ifvarsson* nyss framstälde derom, att arfvingar i ett sterbhus borde hafva rätt till gemensam lagfart äfven då fastigheten icke säljes, ber jag endast få erinra, att min motion till förra sammanträdet af innevarande års riksdag, eller, om man så vill, till förra Riksdagen, just gick i sådant syfte. Den mötte dock i denna form ett så ihärdigt motstånd hos juristerna inom lagutskottet, som sade att de skulle förlora alltför mycket på att meddela lagfart samtidigt för alla sterbhusdelegare på en gång, att jag, för att vinna åtminstone något, måste medgifva att detta stadgande skulle tillämpas endast i det fall, att fastigheten öfverläts till annan person eller till någon viss af sterbhusdelegarne. Endast under dessa villkor kunde utskottets jurister gå in på att medgifva gemensam lagfart för alla sterbhusdelegare. På sådant sätt har förslaget till innevarande Riksdag uppkommit, och sådan motionen nu föreligger, är den icke annat än en ordagrann afskrift af beslutet uti lagutskottets protokoll från föregående riksdag,

då utskottet likväl förbehöll sig att få närmare redigera ordalydelsen, ehuru den icke hann det före riksdagens upplösande.

Jag har nu hört att Första Kammaren redan skall hafva återremitterat förslaget och tror det bästa denna kammare kan göra är att följa medkammarens exempel i detta hänseende.

Angående ändring i lagfartsförordningen af den 16 juni 1875.
(Forts.)

Herr Zachrisson: I sak har framställts blott en väsentlig anmärkning mot lagutskottets förevarande förslag. Den går ut derpå, att förslaget, om det antoges, skulle lägga hinder i vägen för sterbhus, der delegarne lefva i bo oskifto, att erhålla lagfart å arffallen fastighet, utan att skifte dessförinnan egt rum. Jag kan visserligen icke tillmäta någon vigt åt de af hr Smedberg andragna betänkligheter i detta afseende; men jag tror att ett medgifvande för sterbhus, att såsom sådant erhålla lagfart, skulle medföra andra afsevärda svårigheter. I lagfartsboken skulle i sådant fall antecknas, att sterbhus erhållit lagfart, men man skulle icke af lagfartsboken eller lagfartsprotokollet kunna inhemta, huru stor lott hvar och en af delegarne i sterbhuset egde. Då sedermera arfskifte komme att ske, skulle det, för att anföra ett exempel, kunna inträffa, att i ett sterbhus, hvars 4 olika delegare fått gemensam lagfart å en fastighet, denna fastighet tillskiftades en af sterbhusdelegarne, under det dock lagfartsboken fortfarande utvisade, att alla sterbhusdelegarne på grund af arfsfånget egde anlott i fastigheten. Efter arfskiftet skulle, enligt 2 § i lagfartslagen, hvarje sterbhusdelegare, som erhållit anlott i fastighet, vara skyldig att dermed lagfara — en åtgärd, hvartill han i allt fall skulle tvingas i anseende dertill, att då lagen icke godkänner arfskifte såsom åtkomsthandling, med mindre lagfart derå egt rum, hans anlott i fastigheten icke, utan sådan lagfart, skulle kunna intecknas eller, derest den försäljes, af nye egaren lagfaras. Ett dylikt dubbelt lagfarande med arfsfånget torde vara för lagstiftningen främmande och derjemte medföra mycken kostnad och besvär. Deremot synes den uppställda fordran på fastighetens fördelning emellan sterbhusdelegarne innan lagfart meddelas i de flesta fall icke kunna medföra någon olägenhet. Ty en sådan fördelning hindrar ju icke att fastigheten, liksom den öfriga qvarlåtenskapen, kan fortfarande förvaltas för sterbhusets gemensamma räkning.

I öfrigt hafva framställts tre anmärkningar mot lagutskottets förslag till redaktion af lagparagrafen. Den första anmärkningen rörer uttrycket »i död mans bo.» Det har sagts, att uttrycket blifvit illa valdt, men man har uraktlätit att omförmäla, hvilket uttryck som i stället bort begagnas. Jag tror att uttrycket »i död mans bo» är i lagspråket temligen häfdvunnet. Det förekommer bland annat i 1861 års förordning om vården af död mans bo. Der, liksom annorstädes i lagspråket, begagnas uttrycket i samma mening som här, eller inbegripande jemväl död qvinnas

Angående ändring i lagfartsförordningen af den 16 juni 1875. (Forts.)

bo. Jag kan således icke finna, att denna anmärkning eger någon som helst betydelse.

Den andra anmärkningen angår uttrycket: »*der egendomen i sin helhet af en eller flere bland dem öfvertagits*», i det man förmenat, att orden »en eller» borde uteslutas. Jag är så långt ifrån att gilla denna anmärkning, att jag håller före, att dessa ord just angifva det mest vanliga förhållandet. Låt oss, för att begagna samma exempel som nyss, antaga att fyra sterbhusdelegare finnas samt att en af dem får en fjerdedel på grund af arf och öfvertager de andra delegarnes lotter. Tillämpligt är väl då obestriddigen uttrycket att »en» bland dem öfvertager egendomen. Då skola sterbhusdelegarne först få gemensam lagfart på fastigheten, men den sterbhusdelegare, som blifvit egare till hela fastigheten, särskildt lagfara med de tre fjerdedelar, som på honom öfverlåtits. Två lagfarter skola sålunda ega rum, under det att, efter nu gällande praxis, lagfarternas antal skulle blifva fem, nemligen en särskild lagfart å hvardera fjerdedelen och en å de tre fjerdedelar, som öfverlåtits.

Hvad så angår den sista anmärkningen, eller den som afser uttrycket: »*så framt den lagfart sökes samtidigt med eller efter lagfarten å nye egarens fång,*» måste jag medgifva att uttrycket icke är fullt klart. Med ordet »lagfarten» menas nemligen ansökninngen om lagfart. Dock torde lagförslaget jemväl i denna del icke kunna gifva anledning till missförstånd. Då emellertid Första Kammaren återremitterat betänkandet, så hemställer jag huruvida icke Andra Kammaren skulle finna skäligt fatta enahanda beslut.

Herr Folke Andersson: Sedan jag begärt ordet, har den föregående talaren utvecklat hvad jag tänkt säga. Det var tre anmärkningar, som gjordes mot lagförslaget, och dem har han vederlagt alla tre. Jag tror att den första icke är af någon särdeles stor betydelse, lika litet som de båda öfriga; och jag får säga, att jag icke förstår huru ett lagförslag skulle se ut, som vore alla i smaken, ty som vi veta hafva juristerna ofta mycket delade åsichter sins emellan.

En återremiss skulle visserligen enligt mitt förmenande icke medföra något bättre resultat, men då Första Kammaren återremitterat förslaget, så har jag ingenting emot om denna kammare ville göra detsamma.

Herr Carl Ifvarsson: Frågan synes mig vara helt enkel, så vida man nemligen icke vill göra den svårare än den i sjelfva verket är. Man bör nemligen efter min tanke låta det bero på sterbhusdelegarne sjelfva att afgöra, om de önska gemensamt lagfara eller huruvida de vilja ingå på en arfförening, eller stycka egendom och sedan hvar för sig söka lagfart. Endast om författ-

ningen skrives så att de kunna få välja hvilketdera de sjelfva vilja, då de skola erhålla lagfart, blir den sådan den skall vara.

Det är detta syftemål jag anser att man bör söka uppnå. Jag har visserligen hört sägas, att en och annan domstol har tillämpat författningen på detta sätt, men då icke alla gjort det, visar detta att författningen icke är alldeles tydlig i detta hänseende, och det är just fullkomlig klarhet i saken, som jag önskar måtte vinnas och som jag anser icke heller vara svår att erhålla.

*Om ändring
i lagfartsför-
ordningen af
den 16 juni
1875.
(Forts.)*

Herr Ahlström: Jag har begärt ordet egentligen för att fästa uppmärksamhet dervid, att, då motionen innehåller förslag endast om rättighet för sterbhusdelegare att i vissa uppgifna fall erhålla gemensam lagfart å dödsboets fastighet, lagutskottet väl, efter den återremiss jag antager komma att beslutas, svårigen skall kunna, då det icke eger motionsrätt i dit hörande frågor, framlägga för Riksdagen till antagande ett förslag i den utsträckt form, herr Carl Ifvarsson åsyftat.

För min del anser jag att sterbhusdelegare redan enligt nu gällande lagstiftning hafva rättighet att, om de så önska, erhålla gemensam lagfart å fastighet, den de ännu icke skiftat, och att det bör för sterbhusdelegarne stanna vid sådan gemensam lagfart, om fastigheten i sin helhet af sterbhuset försäljes och således icke kommer att i skifte ingå. I enlighet med denna uppfattning har ock ständigt förfarit vid den domstol jag tillhör.

I det väsentligaste af hvad herr Berglöf, som började diskussionen i denna fråga, anmärkt mot förslaget, sådant det föreligger, blef jag af honom förekommen och instämmer derföre i yrkandet om återremiss.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen gifvit propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på återremiss, beslöt kammaren återförvisa ärendet till utskottet för förnyad behandling.

§ 11.

Föredrogs Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af förslag om utfärdande af föreskrifter rörande tiden för löners och arfvodens utbetalande till lärarepersonalen vid rikets folkskolor, mindre folkskolor och småskolor.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 108 hade herr E. Hammarlund föreslagit, »att Riksdagen måtte i skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla om utfärdande af föreskrifter rörande tiden för utbetalandet af löneförmånerna och arfvodena åt den vid rikets folkskolor, mindre folkskolor och småskolor tjänstgörande lärarepersonalen;» och hemstälde utskottet i detta utlåtande, att förevarande motion måtte af Riksdagen bifallas.

Herr A. P. Danielson erhöll ordet och yttrade: Jag är ense med motionären derutinnan, att förändrade bestämmelser böra komma till stånd i det fall, motionen afser, men jag vill dock icke gå för långt. Att ifrågasätta t. ex. det Kongl. Maj:t skulle föreskrifva att utbetalningen af ifrågavarande löneförmåner skulle ske på samma sätt, som sker åt lärarne vid elementarläroverken, eller månadsvis, tror jag skulle vara för mycket begärdt, hvarför jag för min del skulle vilja föredraga en mindre förändring, eller att utbetalningen finge *ske i regeln kvartalsvis*. Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag med nämnda förändring.

Derest detta mitt yrkande skulle bifallas, anhåller jag att få till protokollet antecknadt, att jag vill fästa vederbörande kansli-deputerades uppmärksamhet derå, att ur den motivering, som finnes omförmäld i Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3 den 15 nästlidne februari, de fem sista raderna måtte utgå samt att iakttagas bör att, i följd deraf, motiveringen ställas i öfverensstämmelse med den af mig nu föreslagna ändring.

Jag anhåller om proposition å detta mitt förslag.

Vidare anförde:

Herr von Friesen: Som kammaren behagade finna, har utskottet i sin motivering denna gång endast hänvisat till den motivering, som finnes i Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande den 15 februari innevarande år. I denna motivering uttrycker utskottet just samma åsigt, som nu af herr Danielson uttalats, eller att i regeln lönerne borde utbetalas kvartalsvis. Men då motionären icke gjort något yrkande derom i sin motion, ansåg sig utskottet i klämman icke kunna gå längre än det gjort, och detta är anledningen, hvarför icke i densamma intagits något om lönernas utbetalande kvartalsvis. I sak tror jag icke att utskottets ledamöter hafva något att erinra emot det förslag, som herr Danielson framställt. För öfrigt medger jag gerna, att man med afseende på tvånget att hålla sig strängt till en väckt motion måhända icke behöfver vara så ömtålig, då det gäller motioner, som höra till tillfälliga utskott, då ju rätten att väcka sådana motioner fortfar under hela riksdagen.

Herr Hammarlund: Jag ber blott få tillkännagifva, att jag för min del ej har något att erinra emot det tillägg, som nu blifvit föreslaget. Den, som genomläst min motion i frågan vid förra riksdagen, skall finna, att ett sådant tillägg icke strider emot motiveringen till mitt förslag. Jag har emellertid i likhet med utskottet ansett det icke vara lämpligt att intaga något derom i klämman. Då Riksdagen skrifver till Kongl. Maj:t, bör den, synes mig, icke ingå i dylika detaljer. Hufvudsyftet med min motion är att få en tid faststeld, inom hvilka lönerne skola ut-

betalas, så att lärarne veta, att då och då ega de utbekomma sina förmåner; och då detta syfte vinnes, äfven om det nu föreslagna tillägget göres, har jag, som sagdt, icke något att invända deremot.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter af herr talmanen i sådant afseende gifven proposition biföll kammaren motionen med det af herr Danielson under öfverläggningen föreslagna tillägg af orden »i regeln *kvartalsvis*», som skulle införas emellan orden »*utbetalandet*» och »*af*» i motionens hemställan; och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 12.

Slutligen föredrogs och bifölls Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af förslag om förändradt sätt för utbetalning af pensioner från folkskollärares pensionsinrättning samt folkskolelärares enke- och pupillkassa; om hvilket beslut medkammaren skulle genom utdrag af protokollet underrättas.

§ 13.

Till bordläggning anmälde:

statsutskottets utlåtande och memorial:

N:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens sjunde hufvudtitel; och

N:o 26, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr Sam. Johnson under 10 dagar fr. o. m. den 6 dennes,
och » J. Rundbäck » 6 » » 6 »

§ 15.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.